

Západočeská univerzita v Plzni  
Fakulta právnická  
Katedra veřejné správy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Právní a správní ochrana zvířat

Zpracovala: Bc. Matylda Šimková

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Lukáš Valeš, Ph.D.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

## ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Matylda ŠIMKOVÁ**  
Osobní číslo: **R19N0051P**  
Studijní program: **N0421A220001 Veřejná správa**  
Studijní obor: **Veřejná správa**  
Téma práce: **Právní úprava zvířete v českém právu**  
Zadávací katedra: **Katedra veřejné správy**

### Zásady pro vypracování

Vývoj právní úpravy a porovnání práva s jinými státy, mezinárodní právo  
Postavení zvířete ve veřejném a soukromém právu  
Ochrana a postavení zvířat vyjma ochrany zvířat proti týrání  
Přestupky na úseku týrání zvířat  
Legislativa vs. praxe

Rozsah diplomové práce:  
Rozsah grafických prací:  
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

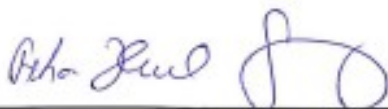
viz zvláštní seznam

Vedoucí diplomové práce: **Doc. PhDr. Lukáš Valeš, Ph.D.**  
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **29. března 2020**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. Petra HRUBÁ SMRŽOVÁ, Ph.D. (v.z.)



**JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.**  
děkan



**JUDr. Tomáš Louda, CSc.**  
vedoucí katedry

## Prohlášení

*Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Právní úprava zvířete v českém právu“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.*

*Poděkování*

*„Chtěla bych poděkovat své rodině, přátelům a kolegům, kteří mě podporovali během mého studia a vedoucímu mé diplomové práce Doc. PhDr. Lukášovi Valešovi, Ph. D. za odbornou pomoc a trpělivost.“*

## Obsah

ÚVOD .....	1
2 Historický vývoj úpravy zvířete v právu.....	3
2.1 Právní úprava zvířete v právu do počátku 19. století.....	3
2.1.1 Vývoj úpravy na našem území.....	6
2.1.2 Soudní procesy se zvířaty .....	7
2.2 Právní úprava zvířete v právu od počátku 19. století do konce 2. světové války.....	9
2.2.1 Vývoj úpravy na našem území.....	12
2.3 Vývoj právní úpravy ve 2. polovině 20. století.....	14
2.3.1 Vývoj úpravy na českém území od roku 1948 do roku 1992 .....	15
2.4 Shrnutí historického vývoje .....	17
2 Mezinárodní a unijní právo .....	18
2.1 Mezinárodní právo .....	18
2.2 Prameny práva Evropské unie.....	24
2.3 Shrnutí.....	26
3 Zvíře v českém právu.....	27
3.1 Zákon na ochranu zvířat proti týrání.....	27
3.2 Zákon na ochranu přírody a krajiny .....	36
3.3 Zákon o myslivosti.....	40
3.4 Veterinární zákon.....	46
3.5 Zákon o rybářství .....	48
3.6 Trestní zákon.....	49
3.7 Další předpisy týkající se zvířat .....	52
3.8 Občanský zákoník .....	54
3.9 Shrnutí.....	56
4 Přestupky na úseku ochrany zvířat.....	58
4.1 Chov v nevhodných podmínkách.....	59
4.2 Týrání zvířat jako úmyslné jednání s cílem zvířeti ublížit.....	60
5 Legislativa v praxi.....	62
5.1 Propagace týrání zvířat a podněty správním orgánů .....	62
5.1 Péče o zvířata pohybující se ve volném prostranství .....	62
5.2 Množírny .....	64
5.3 Nelegální sběr mláďat volně žijících živočichů.....	65
6 Závěr .....	67

7 Resumé.....	68
8 Použité zdroje.....	69
Literatura.....	69
Právní předpisy .....	70
Mezinárodní úmluvy a deklaráce.....	71
Internetové zdroje .....	72

## ÚVOD

Každý stát, který dnes považujeme za vyspělý, by měl mít zakotvenou ve své legislativě kvalitní ochranu zvířete, jenž reflektuje dobu, společenskou úroveň a v neposlední řadě i vědecké poznání. Pojem zvíře, nebo jemu podobné jsou obsaženy v mnoha pramenech českého práva, spadající mezi různé obory. Převážná část z nich se však věnuje jejich ochraně, a to přímé a nepřímé. Ochrana zvířat je v poslední době aktuální téma, které je velmi celospolečensky sledováno a které se neustále vyvíjí. České prameny práva se však nezabývají zvířaty pouze v rámci jejich ochrany, ale i v dalších oblastech, které se dotýkají našeho každodenního života.

Tato práce se zaměří na legislativní úpravu vybraných předpisů, které se silně dotýkají problematiky postavení zvířete. Převážně se jedná o prameny, které mají za cíl chránit zvíře, a to z pohledu svého zaměření, ale tato oblast je mnohem širší.

Cílem této práce je zhodnotit legislativní postavení zvířete v českém právu, a to s ohledem na zákonné vymezení a praxi orgánů veřejné správy. Jsou stávající právní předpisy na dostatečné úrovni, aby mohly plně chránit práva zvířat, nebo je třeba ještě velkého úsilí, abychom mohli naše právo v této oblasti považovat za účelné a plnící morální hodnoty vyspělé společnosti. Mimo to je třeba srovnat naše legislativní prameny a jejich vymáhání, neboť samotná existence zákona a jeho podoba nemusí nutně znamenat dostatečnou úroveň ochrany, pokud je nemožné ho v praxi vymáhat. Dodržování norem veřejného práva je zajišťováno zejména orgány veřejné správy. Ve vztahu ke zvířatům se jedná především o státní správu, vykonávanou specializovanými orgány státní správy a v přenesené působnosti územními samosprávnými celky.

První část práce se bude věnovat historickému vývoji právních předpisů, týkajících se zvířete. Pohled na tento vývoj nám může pomoci lépe pochopit, co mělo historický vliv na rozvoj tohoto právního odvětví a tím i zhodnotit možný vývoj do budoucnosti. Aby bylo možné zhodnotit stávající právní předpisy, je zásadní jejich vymezení a popis jejich úpravy. Vzhledem k tomu, že velký vliv na podobu našeho práva v tomto odvětví mají naše mezinárodní smluvní závazky a unijní právo, je třeba dále zmínit alespoň ty nejdůležitější z nich.

Druhá část bude věnována ochraně zvířat v praxi uskutečňované na základě daných předpisů. Věnovat se bude přestupkům na úseku ochrany zvířat,



k jejichž řešení jsou příslušné obce s rozšířenou působností. Orgány ochrany zvířat často čelí kritice při jejich projednávání ze strany veřejnosti, ale řešení těchto případů je nezdědka velmi obtížné. Kromě toho se bude práce věnovat i dalším problémům v této oblasti, které sebou ochrana zvířat a jejich postavení v právu přináší. Bohužel se v posledních letech orgány ochrany zvířat stále častěji setkávají s problémy vyvolanými činnostmi ochránců zvířat, kteří ale nemají dostatečné znalosti v této oblasti práva a svým jednáním často jejich práci stěžují.

Mimo citované zdroje práce vychází i ze zkušeností výkonu agendy ochrany zvířat na úrovni obce s rozšířenou působností a z provozu zařízení na ochranu zvířat včetně záchranné stanice volně žijících živočichů. Díky tomu je možné získat ucelený pohled na tuto oblast práva nejen z pohledu legislativy a veřejných orgánů, ale i dalších zainteresovaných subjektů, které se aktivně podílejí na ochraně zvířat.

## 2 Historický vývoj úpravy zvířete v právu

Obdobně jako jiné právní směry i právo týkající se zvířat a jejich ochrany prošlo vývojem, který má vliv na formu současných právních předpisů. Ve způsobu, jakým se nahlíželo na toto právní odvětví i vlastní podoba pramenů, se odrážel celkový postoj společnosti nejen ke zvířatům, ale i k lidským a morálním hodnotám obecně. V období, kdy docházelo k porušování lidských práv, nebo respektive lidská práva ani neexistovala, nelze uvažovat ani o právech zvířat.

Lidská společnost je se zvířaty úzce spjatá po celou dobu své existence a zvířata jistě měla velký vliv na celkový rozvoj společnosti jako takové. Jejich vztah se proměňoval s postupem společenského vývoje. Nejprve byl člověk schopen zvíře pouze lovit. Milníkem, který výrazně ovlivnil následující vývoj lidstva do budoucnosti, byla domestikace. Zahrnutí zvířat do jídelníčku, respektive pravidelný příjem masa v potravě, mělo vliv na biologický vývoj člověka jako živočišného druhu, využití zvířat jako pracovního nástroje pomohlo lidem rozvíjet jejich vědecké a technologické znalosti. Naproti tomu ale člověk svojí činností začal působit na zvířata jejich domestikací a vývojem nových plemen, tak aby co nejlépe přizpůsobil zvířata ke svým potřebám, toto ostatně činí s přírodou jako celkem dodnes. Využívat je začal také proti jiným zvířatům, například kočky pro hubení hlodavců ve starém Egyptě.<sup>1</sup>

Člověk s postupným rozvojem společnosti začal upravovat právem různá odvětví a právo týkající se zvířat není výjimkou. V následujícím textu bude popsán vývoj práva zvířat rozdělený dle milníků, které představovaly zásadní vliv na toto právní odvětví. Zhodnocení historického vývoje nám může usnadnit chápání současných problémů i nastínit možný vývoj do budoucna.

### 2.1 Právní úprava zvířete v právu do počátku 19. století

Do 19. století nelze mluvit o „zvířecím právu“ jako o samostatném odvětví. Prameny v této oblasti jsou minimální a v převážné většině se jedná o úpravu obecnou, která se svou věcností dotýká i zvířat.

Nejstarší zmínky pojmu zvířete v právu se objevují na starověkém předním východě, a to velmi útržkovitě. V právním aktu *Zákoník vladaře Urnammu*

---

<sup>1</sup> VEČEREK, Vladimír et al. Ochrana zvířat. Vyd. 1. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita, 2001. 156 s. ISBN 80-7305-412-4, str. 7.

pocházejícího z 21. století př. n. l., se zmiňuje „*dozorce nad pastvou dobytka*“, což však nemá vypovídající hodnotu o vztahu člověka a zvířete.<sup>2</sup>

Další dochované zdroje z 20. až 18. století př. n. l. Zákony Lipit-Ištarovy a Zákony z Ešnunny již uvažují o zvířeti jako majetku, kdy jeho vlastník má právo na náhradu škody, pokud je na zvířeti učiněna, či naopak pokud zvíře nějakou škodu způsobí, nese za to jeho majitel odpovědnost. Zákoníky přesně vymezovaly výši náhrady škody. Podobně se zvířatům věnuje i Chamurappiho zákoník z 18. století př. n. l., který popisuje zejména náhrady škod na zvířatech či zvířaty způsobenými. Jedná se o vrcholné dílo pramenů práva v Mezopotánii. V tomto zákoníku se také objevuje ustanovení týkající se korporace, která je samostatnou profesní organizací, dnes bychom ji přirovnali ke komoře veterinárních lékařů. Kromě vlastnického hlediska, však upravovalo právo i jisté smluvní vztahy, kdy je zvíře využíváno pro nějakou, především přepravní činnost a její hodnotu. Jedná se například o cenu za využití zvířete pro přepravu a podobně.<sup>3</sup>

Podobně se ke zvířatům staví i antické právní prameny. Mezi ty významné patří například *Zákony dvanácti desek*, které uvažují o zvířatech jako o majetku, při jehož poškození má jeho vlastník právo na náhradu škody. Vlastnictví zvířete reprezentovalo i určitou životní úroveň jeho majitele a jeho držení představovalo vyšší ekonomické postavení. Vzhledem k tomu, že každý řádný hospodář o svůj majetek pečuje, bylo žádoucí, aby se takto přistupovalo na určité úrovni i ke zvířatům. Lze to dovodit i z dalších neprávních pramenů, které se dochovaly a které zachycují způsoby chovu či lékařské znalosti.<sup>4</sup> Tento přístup ukazuje na to, že si lidé uvědomovali důležitost zvířat ve své společnosti, ale naproti tomu jim nepřiznávali žádná práva, spíše chránili pouze svá majetková.

Podobně jako ve starověku, se přistupuje k zvířatům v období středověku. To je dáno také tím, že středověké právo ve své velké části vycházelo z římského práva, nevylučuje se ale ani ovlivnění obyčejovým právem. Římské právo bylo v mnoha směrech považované za dokonalé, a tak nebyla potřeba jej příliš měnit. Zvíře je stále považováno především za majetek. Změna oproti předchozímu období tak spočívá zejména v konkrétní úpravě, která se postupem doby přizpůsobuje celospolečenským změnám, zejména s ohledem na vznik feudální

---

<sup>2</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013, 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9., str. 96-97.

<sup>3</sup>VEČEREK, Vladimír et al. Ochrana zvířat. Vyd. 1. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita, 2001. 156 s. ISBN 80-7305-412-4, str. 7-8.

<sup>4</sup> tamtéž.

společnosti. Mění se vztah k divokým zvířatům, která se stávají také předmětem vlastnictví, a to v souvislosti s rozšiřováním lovu jako společenské zábavy. Pro vlastnictví divokých zvířat nebylo podmínkou jejich domestikování či ochočení. I přesto, že středověké prameny již více určují pravidla ve vztahu ke zvířatům, stále se jedná především o úpravu, která má za cíl konkretizovat zejména odpovědnost za škodu, jak na zvířeti, tak i zvířetem způsobenou. Mezi prameny práva v této oblasti se řadí barbarské zákoníky *Lex Gundobada*, *Langobardský Rothariho edikt*, byzantské právní předpisy nebo slovanské raně feudální zákoníky *Ruská pravda* a *Zákon sudnyj lidem*.<sup>5</sup>

Ve středověku se ale mění i vztah společnosti ke zvířatům jako k živým bytostem. Za touto změnou stojí rozšíření křesťanství, které zvíře považuje za „božího tvora“. Špatné zacházení se zvířetem nebo jeho zabití bez účelu, se považovalo za hřích. Ochrana zvířat tak byla založena zejména na morálních hodnotách člověka a jeho zbožnosti při dodržování křesťanských zásad.<sup>6</sup>

V novověku dochází k určitému rozporu ve vztahu ke zvířatům. Na jedné straně se přístup ke zvířatům zhoršuje s ohledem na společenský vývoj, naproti tomu se ale objevují právní normy, které se již opravdu zaměřují na ochranu zvířat. Bohužel to však není jejich cílem, ale vedlejším účinkem. Ve společnosti se rozšířila zábava, která v mnohém zahrnovala bezdůvodného týrání zvířat. Jednalo se zejména o zápasy zvířat, kamenování či štvání. Tento stav vyvolal reakci panovníků, kteří ve snaze zamezit takovému jednání, začali vydávat nařízení, která toto jednání omezovala. Tato nařízení směřovala proti škodlivému chování lidí, nikoliv proti týrání zvířat. Příkladem je *Zákon o hrách* z roku 1664, který zakazuje sázení na zápasy, nikoliv zápasy samotné.<sup>7</sup>

První pramen práva, který je zaměřen přímo na ochranu zvířat, je z roku 1502, byl vydán v osmanské říši a zaměřoval se na podmínky zvířat při práci. Dalším podobným pramenem byl *Zákon proti zapřahání do pluhu za ocas*, který se týkal koní a dalších pracovních zvířat. Takové jednání přímo označil za týrání zvířat a vymezil i postih, pokud se někdo takového chování dopustí. V roce 1641 byl ve Spojených státech amerických (dále jen „USA“) schválen dokument

---

<sup>5</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a kol. Kapitoly o právech zvířat: "my a oni" z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Vydání 1. Praha: Academia, 2016. 797 stran. Právo - etika - společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2601-9, str. 351 – 369.

<sup>6</sup>JEBAVÝ, Lukáš a kol. Etika chovu a etologie zvířat. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2012. 277 s. ISBN 978-80-213-2282-0, str. 8 – 9.

<sup>7</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a kol. Kapitoly o právech zvířat: "my a oni" z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Vydání 1. Praha: Academia, 2016. 797 stran. Právo - etika - společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2601-9, str. 391 – 393.

jménem *Body of Liberties*. Tato charta mimo jiné obsahovala článek, který říká „*Nikdo nesmí jednat krutě nebo tyransky se žádným zvířetem, které je obvykle chováno pro potřeby lidí*“, dále jsou zde také uvedena ustanovení chránící zvířata při přepravě, zejména se jednalo o zdravotní stav a péči při převozu. Jednání lidí se zvířaty upravovaly ještě londýnské předpisy z konce 18. století, které se zabývaly zacházením s dobyt看em při procházení Londýnem. Stále však nebylo cílem těchto norem chránit zvířata jako spíše chránit obyvatele Londýna, kterým bylo kruté zacházení se zvířaty nepřijemné. Za takové jednání hrozila pachateli pokuta či dokonce vězení. Tento předpis platil pouze na území Londýna.<sup>8</sup>

### 2.1.1 Vývoj úpravy na našem území

Podobně jako ve světě, neexistovala ani na našem území právní ochrana zvířat nebo jejich druhů, ale pouze ochrana majetková. Dobrý vztah ke zvířatům byl založen spíše na morálních (případně náboženských) hodnotách jednotlivce, které byly popsány výše. Postavení zvířete bylo zahrnuto v několika právních směrech.

Mezi první patří právo myslivosti, které se týkalo zvěře. Ta byla považována za součást pozemku jeho vlastníka, a tak se i na ní vztahovala vlastnická práva, která nejprve vycházela z obyčejů, ale postupem času se dostala jejich právní úprava do zřízení zemských. Poprvé tak bylo v roce 1500 ve *Vladislavském zřízení zemském*. Jednalo se především o zákaz lovit na cizích pozemcích a absolutní zákaz lovit na pozemcích královských. Z práva na lov byli úplně vyloučeni poddaní a sedláci, ti pouze měli výjimky při lovu ptáků. Podobně byla tato úprava zakotvena i v *Obnoveném zřízení zemském* z roku 1627. Mimo tyto předpisy pak lov upravovaly i poddanské řády, které byly vydávány pro jednotlivá panství. Dalším vývojem se do úpravy myslivosti dostávají tresty za pytláctví (i hrdelní), podmínky pro lov a myslivecké, chovatelské a ochranné zásady. Od 17. století se objevují zákazy lovu na vybraných pozemcích a v následujícím století začínají být panovníkem vydávány lovecké řády a normály. Od počátku této úpravy se také objevuje zákaz pouštění a vodění psů do lesa z důvodu ochrany lesní zvěře. Naproti tomu, se z ochrany vyloučila

---

<sup>8</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a kol. Kapitoly o právech zvířat: "my a oni" z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Vydání 1. Praha: Academia, 2016. 797 stran. Právo - etika - společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2601-9, str. 392-393.

škodná, kterou představovali zejména vlci a lišky, ti byli vyňati ze zákazu lovu a jejich likvidace byla naopak žádoucí.<sup>9</sup>

Dále se v právu upravují vlastnické poměry a náhrada škod. Zde se uplatňovala obecná úprava a ve vztahu ke zvířatům se nad rámec této úpravy řešila pouze otázka trestání pychu, což byla zvláštní forma krádeže. Obdobně se tímto zabývala zřízení zemské a poddanské řady jako u úpravy myslivosti.<sup>10</sup>

Mimo divokou zvěř se regulovaly i podmínky pro chov dobytka. Jednalo se o hospodářsky motivované úpravy, zejména o poměry prodeje dobytka, zákazy pastvy na vybraných pozemcích, užívání tažných zvířat, označování dobytka, ale i zásady pro nakládání se zdechlinami. Kromě toho se objevují i různé doporučení a návody pro chov apod., které ale nebyly prameny práva a nebyly závazné. Od 18. století se také objevují předpisy, které mají za cíl potírat vzteklinu. Tyto prameny se tak váží zejména ke psům, kteří byli jejím největším šířitelem.<sup>11</sup>

### **2.1.2 Soudní procesy se zvířaty**

Z hlediska práva tvoří zajímavou kapitolu v tomto právním odvětví soudní procesy se zvířaty. Tyto procesy se v různých částech Evropy objevují od 2. poloviny 13. století až do 19. století, případně do počátku 20. století. Z historických pramenů lze dovodit, že byly brány zcela vážně, vedeny vystudovanými právníky a konzultovány na akademické půdě.<sup>12</sup>

U soudů se vycházelo ze stejných pramenů práva jako u lidí a platila zde stejná pravidla jako u soudů proti lidem. Soudní procesy lze rozdělit do dvou skupin – řízení světských soudů proti jednotlivým domácím a užitkovým zvířatům a řízení církevních soudů proti společenstvím škůdců. Toto dělení vychází z toho, že církevní soudy nerozhodovaly v případech, kdy došlo k újmě na životě. Zpravidla se týkaly zvířat divokých (neovladatelných člověkem) a výsledkem soudů byla exkomunikace z církve, klatba nebo soudy sloužily jako prostředek pro exorcismus. Naproti tomu se světské soudy zabývaly procesy vůči zvířatům,

---

<sup>9</sup> MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9, str. 273 – 279.

<sup>10</sup> tamtéž str. 279 – 280.

<sup>11</sup> tamtéž str. 281 – 284.

<sup>12</sup> tamtéž str. 99.

kteřá způsobila člověku újmu na zdraví nebo smrt, jejich výsledkem byl ve většině případů trest smrti. Toto dělení soudů však nebylo vždy dodržováno.<sup>13</sup>

Světské soudy proti zvířatům ztrácí z dnešního pohledu význam. Proč by společnost investovala čas a jiné prostředky do těchto procesů, když bylo nepochybně snazší takové zvíře usmrtit bez jakéhokoliv soudu. Smysl soudů se u autorů zabývajících tímto tématem liší. Základní myšlenka je taková, že středověká společnost byla velmi ovlivněna náboženstvím a způsobený zločin bylo třeba potrestat tak, aby „zlo“ nemělo možnost se dále šířit. Trest smrti tak napravoval rovnováhu ve společnosti a očisťoval ji od ďábelských vlivů. Pro věřícího člověka byla jakákoliv situace či čin narušující boží zákony projevem vůle ďábla. Cílem procesu je tak nastolit spravedlnost podle boží vůle a potrestat zlo. Eduard Osenbrüggen považoval tyto procesy za personifikaci, dle jeho názorů je pouze člověk odpovědný za své chování, protože má svobodnou vůli. Podobně smýšlel i James Frazer, který usuzoval, že lidé díky personifikaci zvířat měli za to, že pokud je trest vhodný pro člověka, pro zvíře je vhodný též. Jenže taková myšlenka je akceptovatelná pouze z dnešního pohledu na zvíře, kdy je jasné, že zvíře není odpovědné za své chování, ale je pravděpodobné, že středověký člověk, který byl pod vlivem náboženství, vnímal postavení zvířete ve společnosti jako dalšího z „božích tvorů“. Naproti tomu podle Graema R. Newmana procesy představovaly projev moci feudálních vládců, kteří tak jejich prostřednictvím upevňovali svou moc. S podobnou myšlenkou přichází i Michel Foucault, který ve zločinu vidí útok na panovníka, skrze porušení jeho zákonů a podobně jako u trestání lidí, projevuje svou moc i u zvířat, cílem tak není spravedlnost, ale ukázka moci. Trestání má také preventivní charakter, jedná se o ukázkou toho, co se stane každému, kdo poruší zákon, ale také o zamezení v pokračování nezákonné činnosti konkrétního pachatele. Trestání zvířat pravděpodobně vychází z lidské potřeby pomstít se za takovýto čin, a to bez ohledu nato zda je jeho původce odpovědný. Ubývání těchto světských soudů proti zvířatům pravděpodobně souvisí s rozšiřováním humanismu, s rozvíjejícím se vědeckým poznáním i rozvojem práva.<sup>14</sup>

Církevní soudy se od těch světských lišily především ve svém cíli. Jednalo se o procesy se „škůdci“, tedy zvířaty, která působila škody nebo problémy. Tyto

---

<sup>13</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a kol. Kapitoly o právech zvířat: "my a oni" z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Vydání 1. Praha: Academia, 2016. 797 stran. Právo - etika - společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2601-9, str. 369 – 372.

<sup>14</sup> tamtéž str. 372 – 386.

zvířata nebylo možné zajmout či potrestat. Z tohoto důvodu církev jako subjekt určitého nadpozemského smýšlení posuzovala, zdali se jedná o božího tvora, který má za úkol potrestat hříšníka, nebo vyslance ďábla, který má za úkol člověku škodit. Toto posouzení bylo pro náboženskou společnost důležité, pokud se jednalo o božího tvora, nemohl člověk do jeho činnosti zasahovat, pokud však šlo o vyslance ďábla, bylo nutné jej potrestat či zlo ze zvířete vypudit. Tyto procesy jsou tak projevem silného náboženského cítění středověkého člověka, který za každým jednáním vidí boha, nebo vůli ďábla boží moc narušit. Církev musí takové jednání soudit a v případě, že se jedná o vůli ďábla, takovému jednání zamezit a jeho viníky potrestat. Skrze tyto procesy také církev posilovala svoji moc. Pokud se jí nepodaří trest vykonat, chyba je na straně hříšných lidí, pokud ano, tak jsou všechny zásluhy připisovány jí.<sup>15</sup>

Oba typy soudů byly tedy silně ovlivněny náboženstvím středověké společnosti i nutkavou potřebou člověka potrestat nespravedlnost. Z určitého hlediska tak člověk viděl zvíře jako sobě rovné, neboť chtěl, aby bylo zvíře trestáno stejně jako člověk. Je ale důležité dodat, že ve středověku neměli lidé stejná práva jako dnes, podobně je to s odpovědností. Společnost tvořili pouze svobodní lidé, ale také otroci či nevolníci. Odpovědnost tak nebyla zcela vždy na daném jedinci, přesto lze jen těžko říci, že pokud se otrok dopustil hrdelního zločinu, byť ne ze své vůle, nebyl za takové jednání potrestán. Pokud takto společnost přemýšlela o zločinech spáchaných bez svobodné vůle, lze chápat i smysl soudů proti zvířatům. Cílem je nastolit spravedlnost z obecného hlediska bez ohledu na odpovědnost za daný čin.

## **2.2 Právní úprava zvířete v právu od počátku 19. století do konce 2. světové války**

Od 19. století nastává v pojetí zvířete obrat, který má svůj počátek ve Velké Británii. Na zvíře začíná být nahlíženo jako na bytost, která může také trpět. Tyto myšlenky se šíří nejprve mezi intelektuální vrstvou, ale postupně se toto vnímání zvířat dostává i mezi širokou společností. Za touto změnou stojí především rozvoj humanismu, který se vedle myšlenek týkajících se ochrany dětí, nemocných atd. začne zaměřovat i na otázku postavení zvířat. Důležité je také zdůraznit, že v tomto století dochází k výrazné změně společnosti ze zemědělské

---

<sup>15</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a kol. Kapitoly o právech zvířat: "my a oni" z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Vydání 1. Praha: Academia, 2016. 797 stran. Právo - etika - společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2601-9, str. 386 – 389.



na industriální, která se odráží na různých společenských úrovních. Právě Velká Británie je považována za „kolébku“ této změny. S rostoucím průmyslem se snižuje význam zvířat pro hospodářství, a proto se mění i pohled na ně, což vede mimo jiné k ovlivnění legislativy, která se tomuto novému pohledu přizpůsobuje.<sup>16</sup>

Za první pokus o snahu legislativně nastolit ochranu zvířat je považována snaha o zákaz dráždění býků ve Velké Británii, což představovalo určitou společenskou zábavu do této doby velmi často provozovanou, nicméně tyto snahy byly neúspěšné. Za tímto neúspěchem stály zejména argumenty týkající se toho, že parlament má řešit věci vztahující se k celostátním problémům, což zde dle názoru některých nebylo splněno a dále také, že šlo o zábavu vyšších vrstev, kdy její zákaz vyvolával obavy, zdali to nepovede k dalším zákazům, například lovu či rybaření. Dalšími neúspěšnými pokusy byly snahy prosadit opětovně zákaz dráždění býků, či prosadit návrh zákona o prevenci úmyslného a svévolného týrání zvířat, která směřovala k ochraně domestikovaných druhů.<sup>17</sup>

V roce 1822 se podařilo prosadit ve Velké Británii návrh zákona o zacházení s koňmi a skotem. Jeho autorem byl Richard Martin, po němž je pojmenován a z bití, zneužívání či zlého zacházení s dobyt看em udělal přestupek, za který hrozilo až dvouměsíční vězení. Richard Martin usiloval po celou dobu, kdy byl členem parlamentu, o prosazování legislativy, která by uzákonila ochranu zvířat, a to jak předpisy novými, tak i změnou výše uvedeného zákona. Jeho další úsilí však bylo neúspěšné, a proto se snažil bránit v týrání zvířat alespoň interpretací jediného platného zákona. Ke změně tohoto stavu došlo až novelou zákona (z roku 1822) v roce 1835, kdy bylo zakázáno dráždění býků a provozování zvířecích zápasů, další působnost zákona se rozšířila na již všechna zvířata.<sup>18</sup> Významnou osobou zasazující se o práva zvířat v USA byl Henry Bergh, který založil první soukromou společnost na ochranu zvířat, díky jeho známostem mohla společnost prosazovat zákony, zadržovat a stíhat pachatele. I v USA začaly vznikat předpisy na ochranu zvířat, první zákon byl schválen v roce 1821 ve státě Maine a zakazoval bití koní nebo dobytka.<sup>19</sup>

---

<sup>16</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9., str. 121 – 124.

<sup>17</sup> tamtéž, str. 124 – 125.

<sup>18</sup> tamtéž str. 125 – 128.

<sup>19</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a kol. Kapitoly o právech zvířat: "my a oni" z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Vydání 1. Praha: Academia, 2016. 797 stran. Právo - etika - společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2601-9, str. 396 – 397.

V roce 1849 byl ve Velké Británii přijat *Zákon o prevenci týrání zvířat*, který nahradil tzv. *Martinův zákon*. Zde už se ochrana týkala všech zvířat a odpovědnost za toto jednání náležela chovateli i viníkovi, který se týrání dopustil. Vzhledem k předchozímu zákazu zápasů zvířat, tento zákon zakázal i chov zvířat za tímto účelem. Následně také nebylo možné dále využívat psa jako tažné zvíře, kde se již při přijímání tohoto předpisu objevil jako důvod i fakt, že pes není na takové jednání biologicky uzpůsobený. Jednalo se tedy o případ, kdy byl poprvé uveden i vědecký poznatek jako argument. K další změně platné legislativy došlo v roce 1911, kdy byl přijat *Zákon o ochraně zvířat*. Tento zákon platil prakticky jedno století (nový byl vydán až v roce 2006) a přiznával právo ochrany nejružnější druhům zvířat, postihoval nejen týrání jako takové, ale i špatnou péči. Soudy získaly možnost rozhodnout o tom, zda zvíře ponechat na živu (pokud by trpělo, bylo zvíře utraceno) a mohly zvíře vlastníkově také odebrat.<sup>20</sup>

Vyjma ochrany zvířat se také v 19. století upravovalo postavení zvířete jako pokusného objektu. V této otázce se řešil spor ochránců zvířat a vědecké komunity, která hojně zvířata k pokusům využívala. Výsledkem tohoto sporu byl *Zákon o ochraně zvířat proti týrání* z roku 1876. U pokusů, kde by došlo k způsobení bolesti (vyjma některých daných případů), určil trestnost, dále zavedl systém kontroly, povinnost registrace, licencování a podmínky pro vlastní provádění pokusů. Stíhání na základě tohoto zákona však bylo možné pouze se souhlasem ministra vnitra. Tento zákon platil ve Velké Británii déle jak jedno století.<sup>21</sup>

Na začátku 20. století se také do platné legislativy dostávají v Británii zákony, které mají za cíl chránit i volně žijící druhy zvěře. Tím jsou položeny základy nejen pro obecnou ochranu zvířat proti týrání, ale i pro ochranu životního prostředí jako takového.<sup>22</sup>

V období obou světových válek se s ohledem na špatnou společenskou situaci zájem o zvířata snižuje až na výjimku, kterou tvořilo německé právo, které bylo vůči zvířatům velmi ochranné. Nacističtí vůdci se snažili ve společnosti prosazovat i vegetariánství a zvířata měla úctu.<sup>23</sup> Vzhledem k tomu, že po dobu

---

<sup>20</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9, str. 127 – 131.

<sup>21</sup> tamtéž str. 128 – 131.

<sup>22</sup>DAMOHOŘSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. xlvii, 629 s. Právnícké učebnice; 90. ISBN 978-80-7400-338-7, str. 98.

2. světové války bylo toto právo platné i pro naše území, bude více rozebráno v následující kapitole.

### 2.2.1 Vývoj úpravy na našem území

Vliv z Velké Británie dostává i do jiných evropských zemí. Výjimkou není ani Rakouské císařství (respektive Rakousko – Uhersko), jehož součástí byly i české země.

První významný právní předpis vydaný na našem území bylo vládní nařízení č. 31/1855, ve kterém je řečeno, že kdo týrá zvíře, bude potrestán a pokud někdo opakovaně týrá zvíře, může být proti němu uvalen i zvláštní zákaz zemskou radou. Mezi další předpisy z tohoto období patří vyhláška zemského prezidenta ve Slezsku č. 8/1899 se zákazy zlého nakládání se zvířaty, vyhláška místodržitele na Moravě č. 61/1901, kterou se vyhláší předpisy proti týrání zvířat a vyhlášku místodržitele pro Čechy č. 45/1902 o zamezení týrání zvířat.<sup>24</sup> Tyto předpisy upravily zacházení se zvířaty obecně, dále se pak zabývaly podmínkami pro tažná zvířata, hnaní a přepravu zvířat a mimo to pak zakazovaly určité chování specifické pro danou oblast.<sup>25</sup>

Mimo předpisy zabývající se přímou ochranou zvířat proti nežádoucímu jednání, se jimi dále zabýval i *Obecný zákoník občanský* (ABGB) z roku 1811, který určoval odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem. Tu zvíře muselo způsobit svým aktivním jednáním a odpovědnost byla přičítána tomu, kdo zvíře poštval, dráždil nebo zanedbal péči o něj, týkal se zvířat domácích i divokých. Za škodu odpovídal tedy ten, kdo svým jednáním přivodil situaci, kdy zvíře škodu způsobilo. Po novele v roce 1816 byla odpovědnost za zvíře určena i jeho chovateli, tedy tomu, kdo zvíře chová a odpovídá za jeho péči. Podle původního znění musel poškozený dokázat, že se škůdce takového jednání dopustil. Po změně v roce 1816 poškozený dokazoval vznik škody a chovatel jednání, které mělo vést k zamezení vzniku škody. Dále zákoník upravoval i situaci, kdy dobytek vnikl na cizí pozemek, v tomto případě nemohla být zvířata usmrcena, namísto toho jej mohl vhodným způsobem vlastník pozemku vyhnat. Pokud byla

---

<sup>23</sup> BURDA, Zdeněk a SÝKOROVÁ, Ivana. 2008. Některé významné historické skutečnosti z pohledu vztahů člověk-zvíře [online] Komora veterinárních lékařů České republiky [cit. 6. 2. 2021], Dostupné na: <https://www.vetkom.cz/nektere-vyznamne-historicke-skutecnosti-z-pohledu-vztahu-clovek-zvire/>

<sup>24</sup> tamtéž.

<sup>25</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9, str. 287 – 289.

dobytkem způsobena škoda, mohl jej poškozený zabavit (či jejich poměrnou část podle výše škody), toto jednání však muselo být legitimováno následně u soudu. Původní vlastník dobytka, mohl nabídnout i jinou náhradu škody.<sup>26</sup>

V roce 1885 byl vydán výnos Ministerstva kultury a vzdělání tzv. *Vivisekční výnos*, který upravoval podmínky pokusů na zvířatech, kdy tyto pokusy mohly být prováděny pouze za účelem skutečného bádání a pouze v lékařských ústavech státem autorizovaných. Zvířata při pokusu musela být uspaná (s výjimkami, kdy to nebylo účelné) a nejprve měly být využívány nižší druhy zvířat. Další předpisy se zabývaly nemocemi zvířat a prevencí nákazy mezi zvířaty a mezi zvířetem a člověkem, zřizováním veterinární škol a institucí, chovem koní a druhovou ochranou ptactva.<sup>27</sup>

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 zůstaly v platnosti všechny předpisy z doby předchozí na základě *Recepčního zákona*.<sup>28</sup> V roce 1924 byla sjednána v Paříži *Úmluva o ochraně užitečného ptactva v zemědělství*. Tato úmluva zakazovala celoročně zabíjení vybraných druhů ptactva, včetně ničení hnízd a vajec, nebo jejich prodej. Byly zde zakotveny i výjimky, při kterých bylo možné tento zákaz prolomit. Úmluva také obsahovala ustanovení o zákazu lovu vybraných druhů těchto ptáků, ale týkala se pouze druhů vyjmenovaných v jejich přílohách s ohledem na konkrétní ustanovení.<sup>29</sup> Z pohledu dnešního práva bychom mohli tuto úmluvu jejím charakterem řadit mezi předpisy spadající do odvětví ochrany přírody nežli přímo k předpisům na ochranu zvířat.

Během období první republiky byl také připravován obecný předpis, který by zahrnoval ochranu zvířat proti týrání a jeho trestání jak pro úmyslné jednání, tak i pro zanedbání péče. Nařízení však bylo vydáno již protektorátní vládou až 27. 3. 1939 a během trvání protektorátu bylo dvakrát novelizováno. Tento předpis byl zrušen jako zákon z doby nesvobody prezidentským dekretem.<sup>30</sup> Zákon již určoval, co je považováno za týrání, počítal se zapojením policie prostřednictvím

---

<sup>26</sup>zákon č. 946/1811 Sb. z. s. obecný zákoník občanský (srovnání znění)

<sup>27</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9, str. 289.

<sup>28</sup>MALÝ, Karel a kol. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. 4., přeprac. vyd., V nakl. Leges vyd. 1. Praha: Leges, 2010. 640 s. Student. ISBN 978-80-87212-39-4, str. 321 – 322.

<sup>29</sup>Úmluva o ochraně užitečného ptactva v zemědělství, Sbíрка zákonů a nařízení státu Československého, částka 102 ze dne 2. 10. 1924, [online]

<sup>30</sup>BURDA, Zdeněk a SÝKOROVÁ, Ivana 2008. Některé významné historické skutečnosti z pohledu vztahů člověk-zvíře [online] In. Komora veterinárních lékařů České republiky [cit. 6. 2. 2021, Dostupné na: <https://www.vetkom.cz/nektere-vyznamne-historicke-skutecnosti-z-pohledu-vztahu-clovek-zvire>

jejich dalších nařízeních pro zajištění ochrany zvířat a pověřením občanských důvěryhodných osob dohledem nad dodržováním těchto nařízeních. Zvíře mohlo být chovateli odebráno a za určitých okolností bylo možné jeho propadnutí státu, náklady za péči pak byl povinen uhradit ten, kdo se týrání dopustil. Trestem za takové jednání pak byla pokuta až 5 000 korun nebo vězení až na 14 dní.<sup>31</sup> Na tento předpis navázalo další nařízení, které více rozvedlo zásady ochrany zvířat. Jednalo se zejména o podmínky jatečných zvířat a jatek obecně, přeprava zvířat, zákaz cpaní drůbeže, ochrana zvířat v oborách, dovoz zvířat do zoologických zahrad a obor či úprava veterinářství.<sup>32</sup>

Část území Československa (Sudety) byla na základě *Mnichovské dohody* podstoupena Německu, které se tak stalo jeho součástí, zde tedy platily říšské předpisy.<sup>33</sup> Německé předpisy byly podobné těm, které byly přijímány i v okolních státech. První pocházejí z let 1833 a 1934, tedy z doby, kdy v Německu převzal moc Adolf Hitler. Tyto zákony byly rozšířeny v roce 1938 *Zákonem na ochranu zvířat*, který zakázal způsobovat zvířatům bolest nebo poškození, výjimku tvořily jen zákroky, které povolilo Ministerstvo vnitřních věcí, dále také vyloučil vybrané druhy zvířat z možnosti na nich experimentovat. Hermann Göring komentoval přijetí zákona na ochranu zvířat v roce 1938 slovy „*pro Němce zvířata nejsou nadále pouhopouhými stvořeními v organickém smyslu, ale stvořeními, která vedou své vlastní životy a která jsou obdařena schopností vnímat, cítit bolest a užívat si radosti*“.<sup>34</sup> Právní předpisy z této doby tvořily v souvislosti s nacistickým režimem určitý unikát. V platnosti zůstaly i po skončení 2. světové války a byly vzorem pro okolní státy.<sup>35</sup>

### 2.3 Vývoj právní úpravy ve 2. polovině 20. století

Po útlumu během světových válek, se otázka práv zvířat začíná opět řešit až 60. a 70. letech 20. století, kdy opět sílí snahy o jejich lepší postavení a ochranu, a to s ohledem na rostoucí průmysl, kde jsou využívána zvířata v často

---

<sup>31</sup> Vládní nařízení č. 106/1939 Sb. ze dne 27. března 1939 o ochraně zvířat proti týrání

<sup>32</sup> Vládní nařízení č. 109/1941 Sb. kterým se vydávají podrobnější předpisy o ochraně zvířat proti týrání

<sup>33</sup> KAREL a kol. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. 4., přeprac. vyd., V nakl. Leges vyd. 1. Praha: Leges, 2010. 640 s. Student. ISBN 978-80-87212-39-4, str. 435 – 436.

<sup>34</sup> MÜLLEROVÁ, Hana a kol. Kapitoly o právech zvířat: "my a oni" z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Vydání 1. Praha: Academia, 2016. 797 stran. Právo - etika - společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2601-9, str. 398.

<sup>35</sup> ČERNÝ, David, DOLEŽAL, Adam, HŘÍBEK, Tomáš. 2014. Práva zvířat: filozoficko-právní perspektiva. [online] Akademie věd ČR [cit. 9. 2. 2021], str. 41.

v zcela nevhodných podmínkách. Celosvětově tak dochází k přijímání zákonů, které mají zlepšit postavení zvířete, zajištění jejich vhodných podmínek a zdraví. V tomto období se také objevilo pravidlo *Pěti svobod*, které se státy snaží zavést i do vlastních právních norem. Jedná se o svobody – život bez žízně a hladu, život bez nepohodlí, život bez bolesti, zraňování a nemocí, život bez strachu a stresu a svobodu vyjadřovat své tradiční chování. Podobný vývoj se prosazuje i v USA, kde je v roce 1966 přijat federální zákon o ochraně zvířat, který reagoval na největší problémy v této oblasti. To vedlo k nové snaze právníků zastupovat zvířata v konkrétních kauzách, a nakonec i ke snahám přiznat zvířatům právní subjektivitu a přirozená práva.<sup>36</sup>

Mimo právní předpisy jednotlivých států, či soudní precedenty se principy ochrany zvířat dostávají i do mnoha mezinárodních úmluv. Vzhledem k tomu, že se jedná o úmluvy zpravidla stále platné a Česká republika je signatářem většiny z nich, bude jím více prostoru věnováno v kapitole o mezinárodním právu týkající se postavení zvířete.

### **2.3.1 Vývoj úpravy na českém území od roku 1948 do roku 1992**

I přesto, že v této době sílily snahy o větší zakotvení ochrany zvířat nejen v právu, ale i společnosti samotné, nelze o vývoji práva ochrany zvířat mluvit v souvislosti se socialistickým Československem. U nás neexistovaly předpisy chránící práva zvířat a postih za toto jednání vyplýval pouze ze zákona č. 88/1950 Sb. trestní zákon správní, kde hrozil postih pokutou či až sedmidenním vězením za bezdůvodné způsobení bolesti nebo utrpení, jednalo se však pouze o přestupek.<sup>37</sup> Tento zákon je zrušen zákonem č. 60/1961 Sb. o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, který ale již žádné ustavení týkající se zvířat neobsahoval.

Za tímto přístupem stála zejména snaha o co nejvyšší zvýšení výkonnosti v zemědělství. V roce 1950 je přijat zákon č. 187/1950 Sb. o zdokonalení živočišné výroby, který rozlišuje zvířata s vyšší a nižší užitkovostí, u nižších je cílem jejich vyřazení z chovu. Podmínky chovu zde však upraveny nejsou. Tento předpis byl nahrazen zákonem č. 66/1961 Sb. o veterinární péči. Ani zde nejsou konkrétní podmínky stanoveny, ale je zde uvedeno, že předpokladem pro rozvoj živočišné výroby je dobrý zdravotní stav a péče o zvíře. V roce 1980 byla přijata

---

<sup>36</sup>ČERNÝ, David, DOLEŽAL, Adam, HŘÍBEK, Tomáš. 2014. Práva zvířat: filozoficko-právní perspektiva. [online] Akademie věd ČR [cit. 9. 2. 2021], str. 42 – 44

<sup>37</sup> tamtéž, str. 46.

směrnice k provedení veterinárního zákona, která se k zájmům ochrany zvířat alespoň přiblížila. Stanovila základní standardy při výstavbě staveb pro živočišnou výrobu, podmínky pro ošetřování, výživu a napájení, podmínky svodů a přepravu zvířat. V roce 1987 je do nového veterinárního zákona č. 87/1987 Sb., začleněn zákaz týrání zvířat. Konkrétní úprava týkající se forem týrání zde však chyběla. Změna přišla až po roce 1990, kdy je Státní veterinární správou přijat metodický pokyn, který stanovoval, co je považováno za týrání zvířat. Novelou zákona č. 87/1987 Sb. v roce 1991 je pak i určen dozor nad dodržováním zákazu týrání zvířat. V tomto roce je novelován trestní zákoník (účinnost od 1. 1. 1992), kde je mimo jiné nově uveden trestný čin týrání zvířat, do této doby je možné týrání postihovat pouze podle úpravy poškození cizí věci, výtržnictví, případně poškozování životního prostředí.<sup>38</sup>

Nepřímá ochrana byla stanovena ale i v dalších předpisech. V zákoně o myslivosti spadá pod ochranu myslivosti i ochrana zvěře před strádáním a škodlivými zásahy ze strany lidí i škodné.<sup>39</sup> Podobně byla ochrana zakotvena v rybářském zákoně z roku 1963, kde do rybářského práva spadalo mimo jiné právo chránit ryby a další vodní živočichy.<sup>40</sup> Dále zákony stanovovaly podmínky přípustného lovu. Ochrana volně žijících živočichů byla zavedena ve vyhlášce ministerstva školství a kultury č. 80/1965 Sb., která stanovila ochranu vybraných druhů živočichů včetně všech jejich vývojových stádií. Zde je ochrana již podrobněji popsána, jedná se především o zákaz usmrcování, rušení a zasahování do jejich přirozeného prostředí, ale také jejich zákaz chovu v zajetí.<sup>41</sup> Vyhláška také obsahovala možné výjimky z těchto zákazů. Podmínky pro chov zejména hospodářských zvířat pak upravovala vyhláška federálního ministerstva zemědělství a výživy č. 117/1987 Sb. o péči o zdraví zvířat. Zde se stanovily podmínky zejména pro chov, výživu, přemísťování a reprodukci zvířat a pro jejich ochranu před nemocemi.

Doba socialistického státu znamenala na našem území výrazný úpadek v ochraně práv zvířat. I přesto, že prakticky neexistovala ochrana zvířat proti týrání, v právních předpisech je možné nalézt alespoň nepřímou ochranu některých druhů. Razantní změna nastává až po pádu komunistického vedení, kdy

---

<sup>38</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9, str. 293 - 296

<sup>39</sup> § 20 zákona č. 23/1962 Sb. o myslivosti (pozn. zachováno o po novelizacích)

<sup>40</sup> § 6 zákona č. 102/1963Sb. o rybářství (pozn. zachováno o po novelizacích)

<sup>41</sup> § 2 vyhlášky č. 80/1965 Sb. o ochraně volně žijících živočichů

jsou přijímány alespoň prozatímní předpisy zaručující ochranu zvířat proti týrání. Po roce 1992 jsou pak přijaty zcela nové právní předpisy, které ač novelizovány platí zpravidla dodnes.

## 2.4 Shrnutí historického vývoje

Do začátku 19. století se v pramenech práva týkajících se úpravy postavení zvířat upřednostňuje zejména majetkoprávní hledisko, kdy zvíře představuje vlastnictví, u kterého má majitel právo na ochranu. Na druhé straně má však vlastník i povinnosti vyplývající z odpovědnosti za zvíře. V určité rovině má zvíře i shodné postavení k člověku, protože společnost dbala na jeho potrestání v případě chování, které odporovalo zákonům.

Přelomovým obdobím v pohledu na ochranu zvířat se stává 19. století, kdy se v legislativě objevují i zákony, které se netýkají pouze zvířete jako předmětu vlastnictví, ale i jako zvířete, který je živou bytostí pociťující bolest. Tyto změny zcela jistě souvisí s celkovým vývojem společnosti, jelikož se do popředí dostávají i jiná práva.

Vývoj práva zvířat byl tedy úzce spjatý s celkovým společenským vývojem bez ohledu na politické či náboženské uspořádání. S každým posunem ve vnímání společnosti i jejích problému, se vyvíjelo právo zvířat, a i když bylo pro společnost někdy těžké přijmout některé změny, vždy nakonec byly přijaty. Výjimku tvoří nacistické Německo, to přiznávalo zvířatům práva, kterých se jen těžko mohli dovolávat určité skupiny jeho obyvatel, nicméně to nebylo dáno úrovní státu a vyspělostí národa, jako spíše fanatickou ideologií. Naproti tomu období socialismu znamenalo absolutní úpadek tohoto právního odvětví i vlastní ochrany zvířat. Přesto můžeme nalézt alespoň nepřímou ochranu zvířat v podobě regulí týkajících se myslivosti, rybářství nebo ochrany hospodářských zvířat a volně žijících živočichů. Vzhledem k praktikám této doby je však otázka, do jaké míry byly tyto předpisy dodržovány.

Pokud se tedy bude naše společnost i nadále vyvíjet směrem, ve kterém má každá živá bytost nárok na život bez trýzně, můžeme také doufat, že postavení zvířat se bude také zlepšovat, a to i přes to, že je pro společnost těžké některé změny přijmout.



## 2 Mezinárodní a unijní právo

Česká republika se mimo vlastní legislativu řídí i prameny mezinárodního práva, ke kterým se zavázala. Tyto prameny ošetřují problematiku zvířat ze dvou pohledů – nakládání se zvířaty jako s jedinci, kdy se jedná o ochranu zvířat proti týrání (zacházení se zvířetem bez ohledu na druh, ke kterému patří) a ochrana druhů a jejich populací, kdy je právo zaměřeno především na ochranu biodiverzity<sup>42</sup> živočišných druhů vyskytujících se volně v přírodě (původních stanovištích)<sup>43</sup>. Po vstupu České republiky do Evropské unie (dále jen „EU“) jsou pro nás v různém rozsahu závazné unijní předpisy (podle typu pramene), tyto předpisy však máme ve velké míře již implementovány v naší legislativě.<sup>44</sup> Mimo závazné předpisy mezinárodního práva je však nutné uvést i některé další, které sice nejsou prameny práva, ale měly významný vliv na formování mezinárodních i vnitrostátních pramenů práva v otázce zvířat, stejně jako i na změnu ve vnímání jejich postavení celou společností.

### 2.1 Mezinárodní právo

Mezinárodní právo se v této oblasti začalo výrazně vyvíjet až od v poslední čtvrtině 20. století. Hlavním cílem je snaha o vymezení právního rámce zejména pro mezinárodní procesy a nastavení obecného rozsahu, kterým se můžou inspirovat jednotlivé státy. Týká se to především ochrany životního prostředí, jehož součástí je mimo jiné ochrana volně žijících druhů.<sup>45</sup> Jistě toto vztáhnout i na ochranu jedinců.

Ochrana a postavení zvířat jako jedinců (ochrana proti týrání) v mezinárodních úmluvách typu *hard law* prakticky neexistuje. Mezinárodní úmluvy, které se zabývají touto problematikou, jsou zejména regionálního charakteru a jde především o činnost států vyspělého severu, zvláště pak Evropy. Předně byl jejich vznik podněcován v rámci Rady Evropy, tyto dokumenty jsou však prakticky nevymahatelné a nevynutitelné. Naproti tomu druhové ochraně zvířat se v mezinárodním právu věnuje mnoho úmluv globálního i regionálního charakteru. Za jejich vznikem nestojí pouze Rada Evropy, ale i jiné mezinárodní

---

<sup>42</sup>pozn. biologická rozmanitost druhů živočichů i rostlin.

<sup>43</sup> pozn. do ochrany nespádají druhy invazivní či nepůvodní.

<sup>44</sup>STEJSKAL, Vojtěch, ed. a LESKOVJAN, Martin, ed. Člověk a zvíře - v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. 118 s. ISBN 978-80-87146-33-0, str. 13 a 14.

<sup>45</sup> DAMOHORSKÝ, Milan a kol. Právo životního prostředí. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. xlvii, 629 s. Právnické učebnice; 90. ISBN 978-80-7400-338-7, str. 99.

organizace (například Organizace společenství národů, dále jen „OSN“) nebo regionální organizace mezivládního typu. Jedná se o desítky mezinárodních úmluv na různé úrovni, kdy tyto úmluvy mají také velký vliv na podobu současné právní úpravy v jednotlivých státech. Vývoj ochrany zvířat v mezinárodním právu lze vnímat podobně jako vývoj práv lidských.<sup>46</sup>

Vzhledem k velkému množství mezinárodních pramenů, budou následně jmenovány pouze ty nejvýznamnější z nich, které mají především obecný rozsah působnosti.

Ačkoliv se u následujících deklarácí nejedná o prameny mezinárodního práva, významně ovlivnily tvorbu vnitrostátních předpisů, týkajících se ochrany jedinců. Jedná se o deklarace, které se zabývaly právy zvířat a byly přijaty v 70. a 80. letech minulého století. Po několikaletém vývoji a sepisování byla v roce 1978 v Paříži vyhlášena *Všeobecná deklarace práv zvířat*.<sup>47</sup> Původní text se zabýval postavením zvířete ve společnosti a přístupem člověka k němu. Všechna zvířata jsou si rovna a mají stejné právo na život, úctu, pozornost, dobré zacházení a ochranu ze strany člověka, který nesmí zvíře využívat. Dále se úmluva zabývá jednotlivými aspekty vztahu člověka a zvířete, jako je například využití pro pracovní a potravní účely, zábavu, pokusy či usmrcování zvířat. Jejich práva by také měla být chráněna na vládní úrovni a v každém vyspělém státě by měl existovat zákon na jejich ochranu proti týrání. V roce 1989 pak byla deklarace přepsána a její znění se výrazně přepracovalo. Základní práva přiznaná zvířatům se zde výrazně nezměnila, ale v mnohém byla deklarace umírněnější, zároveň jazykově byla z pohledu práva již sofistikovanější.<sup>48</sup> Podle znění obou verzí je však jasné, že státy nemohly nikdy závazně tyto deklarace přijmout, protože jejich vymáhání by bylo problematické i v současné době. Práva, která mohou státy zvířatům zaručit, se stala součástí jednotlivých předpisů, ale některé ustanovení zejména původní verze z roku 1978 jsou spíše morálním přáním, které nelze naplnit ani v současnosti, neboť nejsme schopni zajistit v plné míře ani práva lidská. Jejich vymáhání by také bylo podmíněno radikální změnou ve smýšlení společnosti vůči zvířatům. Příkladem je například ustanovení čl. 4 odst. 2 *Jakékoliv zbavování svobody, byť pro edukativní účely, je s tímto právem*

---

<sup>46</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9, str. 153 a 154.

<sup>47</sup>tamtéž.

<sup>48</sup>CHAPOUTHIER, Georges. Zvířecí práva. Vyd. 1. Praha: Triton, 2013. 118 s. ISBN 978-80-7387-607-4, str. 34 – 44.

v rozporu nebo čl. 10 odst. 1 *Žádné zvíře nesmí být využíváno pro zábavu člověka* (verze z roku 1978). V mladší verzi deklarace z roku 1989 byla již svým způsobem mírnější, přesto dále označuje jakýkoliv čin, který má za následek vyhubení živočišného druhu nebo vybíjení divokých zvířat, genocidou.<sup>49</sup> Ze znění obou verzí lze odvodit, že její autoři o zvířatech uvažovali jako o lidech, nicméně zvíře jistě není schopno rozlišovat, zdali je využíváno pro zábavu nebo pro jiné účely apod., takový přístup by byl možný pouze za předpokladu, že si zvířata uvědomují sami sebe a ostatní na stejné rozumové úrovni jako člověk.

Další významný dokument (nikoliv pramen mezinárodního práva) byl schválen v roce 2003 a jednalo se o *Deklaraci o životní pohodě zvířat*, která vycházela z principu pěti svobod (popsáno v kapitole 2.3) a jejím cílem bylo zviditelnění této problematiky a zlepšení podmínek chovu zvířat. Ke schválení došlo na mezinárodní konferenci o welfare<sup>50</sup> zvířat v Manile, které se účastnily organizace na ochranu zvířat a 21 vládních delegací včetně České republiky.<sup>51</sup>

Mnohem významnější vliv na podobu práva ochrany zvířat mají dohody přijaté v rámci Rady Evropy. Jedná se o jedinečný systém dohod zabývající se různými aspekty nakládání se zvířaty, významně také ovlivnily podobu unijního práva.<sup>52</sup>

Jedná se o dohody chránící zvířata především z pohledu ochrany jedinců a Česká republika ratifikovala pět dohod, které se týkají tohoto tématu. Jedná se o *Evropskou dohodu o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě*, která se zaměřuje na obratlovce a upravuje podmínky pro přepravu zvířat a zacházení s jednotlivými druhy v rámci přepravy mezi zeměmi, vyjma cest kratších 50 km.<sup>53</sup> Mezi hlavní zásady dohody patří, že zvířata musí být přepravována tak, aby nedocházelo k narušení jejich pohody a zdraví, dále aby byla převážena neprodleně do místa určení s tím, že na kontrolních místech má jejich přeprava přednost. Zvířata mají být uvazována pouze v nezbytných případech a se zajištěním opatření pro jejich péči a bezpečnost, musí být minimalizováno jejich utrpení.<sup>54</sup>

---

<sup>49</sup> čl. 10 Všeobecné deklarace práv zvířat (z roku 1989)

<sup>50</sup> pozn. životní pohoda

<sup>51</sup> MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9, str. 155.

<sup>52</sup> tamtéž.

<sup>53</sup> tamtéž str. 156.

<sup>54</sup> čl. 4 Evropské dohody o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě

Dalším dokumentem je *Evropská dohoda o ochraně zvířat chované pro hospodářské účely*, která se zabývá výživou, ošetřováním a ustájením zvířat, v různých hospodářských odvětvích (potravinové, kožešinové apod.).<sup>55</sup> Podle této dohody musí být zvířatům zajištěna volnost pohybu, ustájení, ošetření, výživa a životní podmínky s ohledem na jejich druh. Zvířeti samozřejmě nesmí být způsobováno zbytečné utrpení.<sup>56</sup>

Poměry jatečných zvířat ošetřuje *Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat*, která určuje podmínky od okamžiku přivezení zvířat na porážku, jejich přehánění, přechovávání a péči až po vlastní porážku a její metody. Zejména jsou tu vyjmenovány zakázané metody a postupy, jako je například lámání ocasů nebo držení za oči při přehánění a některé formy omračování s ohledem na živočišný druh.<sup>57</sup>

Pokusy na zvířatech upravuje *Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely*. Základní podmínky jsou podobné jako u předchozích úmluv, tedy že zvířatům musí být zajištěny vhodné životní podmínky, nesmí jim být způsobováno bezdůvodné utrpení apod. Využití zvířat je možné pouze pro účely vyvarování se nebo prevenci nemocí, poruch zdraví člověka, ostatní druhů živočichů i rostlin, včetně výroby a testování kvality léků, a jiných výrobků. Dále pak pro diagnostiku nebo léčbu nemocí a poruch zdraví u člověka, živočichů nebo rostlin za účelem zjišťování, vyhodnocování, řízení nebo modifikace fyziologických stavů, ochrany životního prostředí, vědeckého výzkumu, výuky a výchovy a soudního vyšetřování.<sup>58</sup> Oproti předchozím dohodám, tato velmi podrobně upravuje různé aspekty chovu za tímto účelem (například podmínky v místnosti jako je hluk, světlo nebo větrání).

Chov zvířat pro potěšení člověka je upravován *Evropskou dohodou o ochraně zvířat v zájmovém chovu*, kde jsou nad obecné zásady ochrany zvířat vymezeny zásady pro výcvik, rozmnožování, obchod se zvířaty a dále také veterinární podmínky nebo využití zvířat pro zábavu apod. Mimo to také dohoda určuje minimální věkovou hranici pro získání zvířete bez souhlasu rodičů (nebo osob s obdobným postavením), která je 16 let. Smluvní strany se také zavazují k podpoře vzdělávání a výchovy za účelem zlepšení péče o zvířata.<sup>59</sup>

---

<sup>55</sup> čl. 1 Evropské dohody o ochraně zvířat chované pro hospodářské účely

<sup>56</sup> čl. 3 – 7 Evropské dohody o ochraně zvířat chované pro hospodářské účely

<sup>57</sup> čl. 3 – 19 Evropské dohody o ochraně jatečných zvířat

<sup>58</sup> čl. 2 Evropské dohody o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely

<sup>59</sup> čl. 3 -14 Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu

Všechny tyto dohody vymezují pouze obecné podmínky a nevylučují možnost přísnějších regulí zanesených do právních předpisů jednotlivých států. Naproti tomu, ale dohody neobsahují ustanovení vedoucí k zásadní kontrole a vynuovení pravidel v nich uvedených, jejich hlavní význam je především v materiálním obsahu, který se stal vzorem pro prameny práva Evropské unie i jednotlivých států.<sup>60</sup>

Mnohem více pramenů mezinárodního práva je v oblasti ochrany biodiverzity, především tedy druhová ochrana živých a neživých organismů (části těl apod.), týká se především zachování jednotlivých druhů a ochrany jejich způsobu života či jejich odebrání z volné přírody. Vlastní kapitolu pak tvoří mezinárodní obchod. Oproti ochraně jedinců, která se týká ve velké míře pouze druhů obratlovců, je druhová ochrana zaměřena na volně žijící živočichy, tedy druhy, jež se vyskytují v přírodě bez závislosti na člověku a nemusí se jednat pouze o obratlovce. To ale nevylučuje živočišné druhy, které patří k obratlovcům, z ochrany proti týrání. Jedná se o desítky úmluv, kdy některé mají obecný charakter, jiné jsou buď zaměřeny na konkrétní druhy, nebo společenská odvětví.<sup>61</sup> S ohledem na jejich velké množství budou v následujícím textu zmíněny ty nejvýznamnější z nich.

Ačkoliv se jedná o dokument typu *soft law*, tak principy *Světové charty přírody*<sup>62</sup> položily základy pro mnoho mezinárodních smluv a vnitrostátních předpisů, ve své době byla také velmi moderní. Charta byla přijata v roce 1982 v rámci OSN a mezi její hlavní principy patří, že příroda by měla být chráněna jako celek s ohledem na jedinečné oblasti.<sup>63</sup>

Prvním významným mezinárodním pramenem ochrany druhů se stala *Úmluva o biologické rozmanitosti*, která byla sjednána na konferenci OSN o životním prostředí a udržitelném rozvoji v roce 1992.<sup>64</sup> Cílem úmluvy je ochrana biodiverzity s ní souvisejících témat. Úmluva není zaměřena přímo na ochranu živočichů, ale na krajiny a přírody obecně, jejíž součástí jsou i druhy

---

<sup>60</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9, str. 160

<sup>61</sup> tamtéž str. 160 – 161.

<sup>62</sup> pozn. překládáno také jako Světová charta pro přírodu nebo Světová charta na ochranu přírody.

<sup>63</sup>ŽÁKOVSKÁ, Karolína. Ochrana mořské biodiverzity v mezinárodním právu. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010. 227 s. Prameny a nové proudy právní vědy; no. 45. ISBN 978-80-87146-35-4, str. 108 a 109.

<sup>64</sup> Česká republika a Mezinárodní smlouvy v ochraně přírody, Ministerstvo životního prostředí [online] Dostupné na:

[https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/301CBCE5F8364E9EC1257242002021D1/\\$file/CBD.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/301CBCE5F8364E9EC1257242002021D1/$file/CBD.pdf)

volně žijících živočichů.<sup>65</sup> Jedná se především o ochranu *in situ*, z principu tak není možné, aby se týkala pouze živočišných druhů, neboť vyjma jejich vlastní ochrany, je třeba chránit i jejich přirozené prostředí a potravu<sup>66</sup> a omezovat zásahy ze strany člověka. Úmluva tak předpokládá vznik chráněných území a jejich ochranu, udržitelný rozvoj, podporu záchrany ohrožených druhů (i rostlin) a eliminaci druhů cizích (invazivních).<sup>67</sup> S ohledem na současný stav některých druhů úmluva předpokládá i ochranu *ex situ*, jejímž cílem je především vrátet ohrožené druhy zpět do jejich přirozeného prostředí.<sup>68</sup> Příkladem ochrany živočichů *ex situ* jsou registrované zoologické zahrady či za určitých podmínek záchranné stanice.

V roce 1973 byla přijata *Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy fauny a flóry*.<sup>69</sup> Na základě této úmluvy byla zřízena síť orgánů veřejné moci, která kontroluje mezinárodní obchod a povoluje převoz vybraných druhů živočichů i rostlin podle jejich příloh.<sup>70</sup> Mezi hlavní zásady spadá ochrana zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin, které mohou být negativně dotčeny obchodem s nimi a z důvodu jejich ochrany je třeba zkoumat důvody pro povolení jejich prodeje, tak aby neohrožoval jejich přežití. Povolení pak může být uděleno pouze za výjimečných okolností.<sup>71</sup> K převozu živočichů je tak třeba obecně povolení vývozu, povolení dovozu (které nelze udělit bez prvního) a podmínky pro jejich udělení. Druhy jsou zde rozděleny do tří kategorií a konkrétní podmínky se pro jednotlivé kategorie odlišují. Jejich nesplnění je předpokladem pro zabavení exemplářů a trestání takového obchodování.

Ochrana stěhovavých druhů živočichů je zakotvena v *Úmluvě o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů* (tzv. Bonnská úmluva), která byla přijata v roce 1979 a jejímž cílem je ochrana všech stěhovavých druhů živočichů v teritoriu jejich výskytu. Jedná se hlavně o ochranu kriticky ohrožených druhů, spolupráci států při jejím zajištění a podporu výzkumných projektů. U nás žijících druhů se dohoda týká například orla mořského nebo dropa velkého.<sup>72</sup>

---

<sup>65</sup> čl. 1 Úmluvy o biologické rozmanitosti

<sup>66</sup> pozn. některé druhy jsou závislé na specifickém druhu potravy

<sup>67</sup> čl. 8 Úmluvy o biologické rozmanitosti

<sup>68</sup> čl. 9 Úmluvy o biologické rozmanitosti

<sup>69</sup> pozn. užívaná zkratka CITES

<sup>70</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9, str. 162.

<sup>71</sup> čl. 1 Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy fauny a flóry

<sup>72</sup>Bonnská úmluva – CMS, Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti [online] dostupné z: <http://chm.nature.cz/dalsi-mezinarodni-zavazky/bonnska-umluva-cms/> [cit. 14. 3. 2021].

Podobný cíl má i *Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků*, která byla sjednána v roce 1995. Jak již název naznačuje, týká se vodních ptáků<sup>73</sup>, nezabývá se pouze ohroženými druhy, ale vodními ptáky obecně. Státy tak mají povinnost zajistit jejich ochranu, udržitelné využití, ochranu lokalit jejich výskytu, zamezovat rozšiřování nepůvodních druhů a provádět osvětovou a vědeckou činnost za účelem zlepšení jejich životních podmínek.<sup>74</sup>

Ochranou vodních ptáků se zabývá také *Ramsarská úmluva* z roku 1971, která chrání mokřady jako biotopy vodních ptáků a jejichž razantní úbytek má obrovský vliv na jejich populaci.<sup>75</sup> Mezi další významné úmluvy pak patří *Bernská úmluva* z roku 1979, která má za cíl ochranu evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť nebo *Karpatská úmluva*, jenž se zabývá podobnou ochranou jako výše uvedené na území Karpat.

Všechny tyto úmluvy byly podepsány a ratifikovány Českou republikou v 90. letech 20. století vyjma *Karpatské úmluvy* a *Dohody o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků*, které jsou z prvních let nového tisíciletí, respektive z roku 1999.

## 2.2 Prameny práva Evropské unie

Česká republika je členem EU od 1. 5. 2004. Právo EU je závazné pro všechny členské státy a aplikuje se zde princip přednosti, který sice není přímo stanoven ve Smlouvě o EU, ale Soudní evropský dvůr jej několikrát deklaroval ve svých rozhodnutích za účelem sjednocení uplatňování práva ve všech členských zemích.<sup>76</sup>

EU spolupracuje v oboru ochrany zvířat s Radou Evropy a v minulosti převzala i některé její právní předpisy, zároveň je členem jejího stálého výboru a pracovních skupin pro ochranu zvířat. V základních dohodách EU se zvířatům, respektive ochraně jedinců věnuje čl. 13 Smlouvy o fungování EU, který uvádí, že unie a členské státy v jednotlivých společenských oblastech dotýkajících se zvířat zohledňují požadavky na dobré životní podmínky zvířat jako vnímajících bytostí

---

<sup>73</sup> pozn. ptáci, kteří alespoň po nějakou dobu roku žijí na mokřadech nebo vodních plochách

<sup>74</sup>Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků, Ministerstvo životního prostředí [online] dostupné z: [https://www.mzp.cz/cz/stehovavi\\_vodni\\_ptaci](https://www.mzp.cz/cz/stehovavi_vodni_ptaci) [cit. 14. 3. 2021],

<sup>75</sup>Ramsarská úmluva, informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti [online] dostupné z: <http://chm.nature.cz/dalsi-mezinarodni-zavazky/ramsarska-umluva/> [cit. 14. 3. 2021],

<sup>76</sup>OUTLÁ, Veronika a kol. Právo Evropské unie. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 387 s. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7380-084-0, str. 119 a 120.

s ohledem na právní předpisy jednotlivých států spojených zejména s kulturními, náboženskými a dalšími tradicemi.<sup>77</sup>

V oblasti ochrany zvířat v lidské péči je základním pramenem práva hlava III Zemědělství a rybolov Smlouvy o fungování EU. EU určuje „společnou zemědělskou politiku, která je založena společném zemědělském trhu, v rámci, kterého je v EU zajištěn volný pohyb zemědělských produktů. Problematiky zvířat se také dotýká hlava XIV Veřejné zdraví, která se věnuje i veterinární péči s ohledem na ochranu veřejného zdraví, může se jednat například opatření k nemocem přenosných na člověka.<sup>78</sup>

Sekundární předpisy EU v oblasti zvířat se věnují zejména ochraně zvířat proti týrání při přepravě, jejich hospodářském využití, pokusům na zvířatech a regulaci obchodu se zvířaty (nebo jejich částmi). Jedná se především o nařízení, která jsou přímo účinná nebo směrnice, které jsou zapracovány v různé míře do české legislativy. Obecně neexistuje základní předpis pro ochranu jedinců, ale předpisy týkající se druhové ochrany se ve svém rozsahu dotýkají i ochrany proti týrání. Jedná se například o Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností, nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 o ochraně zvířat při usmrcování nebo Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/63/UE o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely.<sup>79</sup>

Druhová ochrana je zakotvena v hlavě XX. Životní prostředí Smlouvy o fungování EU, jedná se o ochranu volně žijících živočichů, především zachování jejich druhů, ochranu jejich biotopů a udržitelné využívání. Mimo to se zabývá ochranou před nelegálními druhy lovu či ochranou biodiverzity jako celku. EU je také sama o sobě signatářem některých výše uvedených mezinárodních úmluv. Sekundárních pramenů práva je v druhové ochraně mnohem více než v ochraně jedinců. Jedná se například o Směrnici č. 147/2009 ES o ochraně volně žijících ptáků, Směrnice č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin či Nařízení rady č. 338/97/ES o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi.<sup>80</sup>

---

<sup>77</sup>JEBAVÝ, Lukáš a kol. Etika chovu a etologie zvířat. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2012. 277 s. ISBN 978-80-213-2282-0, str. 177

<sup>78</sup>PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009. 327 s. ISBN 978-80-7201-763-8, str. 29 - 33

<sup>79</sup> tamtéž

<sup>80</sup> MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9, str. 163 - 175177 – 181.



## 2.3 Shrnutí

V mezinárodním právu i právu EU je více pozornosti věnováno ochraně biodiverzity než ochraně jedinců. Druhová ochrana volně žijících živočichů musí být ze své podstaty zajištěna především na mezinárodní úrovni, neboť tyto živočichové nejsou vázáni hranicemi státu a v případě, že by nebyla jejich ochrana řešena komplexně, její dopady by byly minimální. Mezinárodní ochrana je zajištěna především na evropské úrovni s určitým přesahem buď k předmětu ochrany (například stěhovaví ptáci) nebo k účelu (mezinárodní obchod) a právo EU na ni navazuje. V problematice biodiverzity je logické i pojetí ochrany jako celku, tedy nejen živočichů, ale i jejich biotopů a dalších složek přírody na ně navázaných. Volně žijící živočichové jsou součástí přírody, narušením jedné části dojde ke zhoršení stavu i jejich dalších složek. Lidská činnost narušuje tyto jednotlivé složky přírody každý den na různých úrovních i oblastech.

Ochrana jedinců, tedy ochrana proti týrání, není na mezinárodní úrovni ani v právu EU tak propracovaná a objevují se zde pouze obecné zásady. Pro celkové sjednocení právních předpisů v EU by bylo jistě vhodné stanovit alespoň obecná pravidla ochrany zvířat, tak jak je to u ochrany druhové. Ochrana zvířat je jedna z oblastí, která si zaslouží, aby měla v rámci EU nastavena alespoň minimální pravidla, která zajistí zvířatům důstojnou péči v rámci celé EU. To se ukazuje například po nedávném přijetí novely zákona č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, kdy bude od roku 2027 zakázán klecový chov nosnic. Pokud takový chov nebude zakázán i v jiných zemích EU, může pouze dojít k přesunu zemědělské výroby do jiné země, což tedy v praxi znamená, že na našem území klecové chovy nebudou, ale z celkového hlediska se nesníží počet slepic takto chovaných. S ohledem na to jak je EU nastavena, je tak nyní žádoucí, aby právně nebo společensky významné záležitosti byly upravovány na unijní úrovni a ne pouze na úrovni států.

### 3 Zvíře v českém právu

Pojem zvíře či pojmy jemu blízké jsou vymezeny v mnoha právních předpisech, které se této problematice týkají přímo, nebo zasahují do agendy, která se mimo jiné aspekty, vztahuje i na zvířata. České předpisy do našeho legislativního prostředí dále implementují naše závazky plynoucí z mezinárodních úmluv a unijního práva. Zákony zabývající se touto problematikou spadají z valné většiny do práva veřejného s výjimkou zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který je pramenem soukromoprávním. Následující předpisy budou popsány a zhodnoceny v souvislosti s jejich zaměřením na postavení, chov a péči o zvířata, ale také jako na předmět vlastnictví nebo součást společenské aktivity. Pokud je na problematiku zvířat zaměřena pouze část zákona, předmětem popisu bude pouze ta část, která se týká předmětu této práce. Některé zákony obsahují mimo jiné různé procesní postupy, případně se věnují dalším záležitostem zvířat týkajících se nepřímo, nicméně pro potřeby této práce není podstatné se jimi zabývat. České legislativa má za cíl především ochranu jedinců a druhů zvířat.

#### 3.1 Zákon na ochranu zvířat proti týrání

Zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon na ochranu zvířat“) je základním pramenem přímé ochrany zvířat (jedinců) českém legislativním prostředí. Tento zákon spadá do gesce Ministerstva zemědělství.

Po změně režimu v roce 1989 bylo nutné přistoupit proměně českého (respektive v té době ještě československého) práva. Příprava předpisu směřující k přímé ochraně zvířat proti týrání byla svěřena federálnímu Ministerstvu hospodářství, ale vzhledem k době, kdy nakonec dochází k rozdělení republiky na dva samostatné státy, je po kompetenčních sporech svěřena příprava nového zákona českému Ministerstvu zemědělství, zájem o jeho sepsání mělo i nově vzniklé Ministerstvo životního prostředí. Návrh zákona byl inspirován německými, švýcarskými a švédskými předpisy, zároveň reagoval na závazky vyplývající z mezinárodních úmluv.<sup>81</sup> Zákon byl přijat 15. dubna 1992 a dočkal se

---

<sup>81</sup>MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9, str. 296 – 297.

14 novelizací. K poslední novele došlo v listopadu 2020, zákon je rozdělen do osmi částí.

Preambule zákona na ochranu zvířat zní „*Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka*“. Účelem tohoto zákona je ochrana zvířat před jejich týráním, poškozováním jejich zdraví a usmrcením bez důvodu. Dále upravuje podmínky pro konání pokusů na zvířatech, práva a povinnosti osob a jmenuje soustavu orgánů, které mají působnost a pravomoci v ochraně zvířat.<sup>82</sup>

Z pohledu tohoto zákona se za zvíře považuje každý živý obratlovec (vyjma člověka), není jím však embryo nebo plod.<sup>83</sup> Ochranu proti týrání zvířat tak pojímá pouze zvíře, které odpovídá výše uvedené definici. Vzhledem k tomu, že zákon obsahuje i právní regulaci pokusů na zvířatech, tak v určitých vybraných ustanoveních týkajících se tohoto oboru dále požívají ochranu i hlavonožci, kteří se mimo obratlovce považují za pokusná zvířata.<sup>84</sup>

V části první je, mimo vlastní zákaz týrání zvířat, uveden obsáhlý seznam toho, co se za týrání považuje, zákon zakazuje i jakoukoliv jeho propagaci.<sup>85</sup>

Široký výčet toho, co se za týrání považuje, byl od původního znění z roku 1992 výrazně doplněn. Jedná se především zákaz různých zásahů do těla zvířete a jeho stavby (například kupírování uší), zákaz nevhodného zacházení u vybraných druhů (například manipulace s rybami) nebo i podmínky vlastního chovu (společný chov samců a samic v maloobchodě).<sup>86</sup> To je zcela důležité pro vlastní posuzování nelegálního jednání. Pokud by zákon neobsahoval ustanovení popisující jednotlivé druhy možného týrání, otevřela by se tím možnost k argumentaci „proč v daném případě nejde o týrání“. Aby bylo možné potom takové jednání prohlásit za týrání, bylo by nutné v každém posuzovaném případě nejprve prokázat jeho negativní důsledky na dotyčné zvíře. Pokud tedy zákon obsahuje konkrétně popsání jednání a považuje ho za týrání, lze tak při naplnění skutkové podstaty, čin za týrání prohlásit, aniž by bylo nutné zjišťovat jeho důsledky. Bez tohoto výčtu by tedy bylo nutné složitým způsobem prokázat, že opravdu došlo k porušení zákona a až následně řešit nelegální jednání.

---

<sup>82</sup> § 1 zákona na ochranu zvířat

<sup>83</sup> § 3 zákona na ochranu zvířat

<sup>84</sup> § 3 zákona na ochranu zvířat

<sup>85</sup> § 2 zákona na ochranu zvířat

<sup>86</sup> srovnání § 4 platného znění a prvního znění

Důsledky nevhodného chování, tak mají spíše význam na hodnocení míry škodlivosti, od které je pak možné odvozovat výši trestu, případně to, zdali se jedná o přešůpek nebo trestný čin. Naproti tomu jsou zde stanoveny i výjimky, které reflektují vybrané druhy zvířat a situace, za kterých se k vybraným paragrafům popisu týrání zvířat nepřihlíží.

K propagaci týrání obsahuje zákon, jaké její formy jsou zakázané, pokud je však s propagací spojen popis toho, že se jedná o činnost zakázanou zákonem, v takovém případě jednání nelze za zakázanou propagaci považovat.<sup>87</sup> Pokud by byly zakázané veškeré formy propagace týrání, nebylo by možné informovat o takových činech v mediích. Zveřejňování záznamů může mít i preventivních charakter, neboť za týrání se považují i činy, které se mohou zdát z určitého pohledu neškodné. Pokud je veřejnost o takovém jednání informována, může to vést k lepšímu přístupu ke zvířatům.

V druhé části zákona jsou stanovena pravidla pro usmrcování (utrácení) zvířat v případě špatného zdravotního stavu, u kožešinových zvířat a hlodavců, při porážkách církví a náboženských společností, při domácí porážce, usmrcování ryb a deratizaci. Zákon se věnuje odborné způsobilosti pro porážku zvířat a s tím související podmínky jak pro jednotlivé osoby, tak i pro podniky (zde jsou podmínky uvedeny i pro jateční porážku). V dalších paragrafech jsou pak uvedeny podmínky usmrcování zvířat u jednotlivých ze zákona možných důvodů, s výjimkou jatek, jejichž podmínky upravuje zákon č. 166/1999 Sb. o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů. Na všechna zvířata se vztahuje možnost usmrcení v případě špatného zdravotního stavu, pro potřeby církví a náboženských společností a deratizace. Zvlášť jsou zde ošetřeny podmínky pro usmrcení ryb a domácí porážku, kde je přípustné usmrcovat pouze králíky, zajíce a drůbež. Samostatně jsou pak stanoveny podmínky pro usmrcování hlodavců a kožešinových zvířat, nicméně zákon na ochranu zvířat v § 5 odst. 7 zakazuje chov za zvířat účelem výhradně nebo převážně získat kožešiny.<sup>88</sup> Zde měl tedy zákonodárce věnovat větší pozornost úpravě těchto ustanovení, neboť zákon nevyklučuje získání kožešiny ze zvířat, ale jeho vlastní usmrcení není provedeno z tohoto důvodů. Zákon na ochranu by tedy neměl uvádět podmínky pro něco, co v jiném ustanovení zakazuje. V praxi se může jednat například o porážku králíků, jejímž

---

<sup>87</sup> § 4 a 6 zákona na ochranu zvířat

<sup>88</sup> § 5a - § 5j zákona na ochranu zvířat

hlavním cílem je „výroba“ masa, a produkt kožešiny je pouze vedlejším, v takovém případě, ale usmrcení zvířete bude podléhat pravidlům pro jateční porážku. Absolutně nevhodná by byla praxe, kdy u nás nelze chovat kožešinová zvířata, ale je možné je u nás porážet.

Další část se věnuje zájmovým chovům, respektive nelegálnímu jednání v této oblasti. V § 6 je uveden zákaz opustit zvíře s úmyslem se ho zbavit nebo vyhnat. Pokud jsme se stali chovatelem určitého zvířete, neseme za něj a za jeho péči odpovědnost. Mnoho lidí se domnívá, že vypustit zvíře na ulici nebo do přírody, je vlastně pro zvíře výhodné a dávají mu tím svobodu. Zvíře, které ale celý život žije v zajetí, kde bylo zvyklé na určitou péči, není schopné se samo o sebe postarat bez pomoci člověka, z tohoto důvodu dochází ke zhoršení jeho zdravotního stavu i psychické kondice. K tomuto je nutné také uvést fakt, že zvíře může být usmrceno, jelikož není zvyklé na pohyb venku, a to jiným zvířetem, dopravními prostředky apod. Opuštění zvířete má tak obrovské následky, které lze zcela jistě považovat za jeho týrání a bez této úpravy v zákoně by bylo jen těžko možné postihovat s ohledem na následnou nutnost prokazovat neblahé následky na zdraví a psychiku zvířete, jak již bylo popsáno výše.

Dále následují podmínky znecitlivování pro chirurgické zákroky u zvířat vyjma pokusů a výjimky, kdy anestezie není třeba.<sup>89</sup> Je zcela logické, že některé chirurgické zákroky musí být postoupeny v částečné nebo úplné narkóze, podobně jako u člověka. Zde je tedy stanovena povinnost takového ošetření při těchto zákrocích, ale uvedeny jsou zde i výjimky, kdy se znecitlivění nepožaduje. I přesto, že některými zákroky je zvířeti bolest způsobena, není ve všech případech žádoucí nebo možné, aby bylo zvíře znecitlivěno. Je to dáno zejména tím, že některým zvířatům, s ohledem na jejich fyziologii, může být uspáním způsobena výrazně větší zdravotní komplikace než samotným zásahem, vést to může i ke smrti zvířete. Jedná se například o kastrace skotu nebo prasat, anebo různé označování zvířat za účelem identifikace.

S novelou zákona na ochranu zvířat v roce 2020 se nově upravily podmínky psů a koček při rozmnožování. Některá ustanovení byla do této doby uvedena pouze v prováděcím předpisu vyhlášky č. 21/2013 Sb. o stanovení podmínek při chovu psů a koček, jedná se o dobu, kdy je možné odstavit štěňata a koťata od matky a počty vrhů či přípouštění za určité časové období. Minimální odběr od matky je u štěňat 50 dní a u koťat je to 84 dní od porodu. Nově také do

---

<sup>89</sup> § 7 zákona na ochranu zvířat

zákonu dostala definice pojmu „množirna“. Jedná se o zařízení s chovem psů nebo koček v nevhodných podmínkách ve větším počtu, který neumožňuje zvířatům uspokojovat jejich potřeby, hlavním cílem chovatele však nemusí být pouze rozmnožování za účelem zisku. Nově se také chovatelům vymezily podmínky pro evidenci a prodej zvířat. Psa nebo kočku také nelze předat novému chovateli na veřejných místech (mimo místa k tomu určená) a v prodejních zvířat.<sup>90</sup> Je zcela evidentní, že tato ustanovení míří na omezení nelegálního prodeje psů a koček z množíren. Jedná se o složitý a dlouhodobý problém, který měl být řešen na legislativní úrovni již dávno, neboť kromě vlastního postavení množíren mimo zákon, je třeba zajistit fungující aparát a prostředky proti takovému jednání, které budou účelně řešit jeho dodržování.

Závěr druhé části zákona na ochranu zvířat se pak věnuje podmínkám při veřejném vystoupení zvířat. Za to se považuje jednání, kdy je činnost se zvířetem (jeho předvádění), přístupná veřejnosti (i prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků), kromě svodu zvířat. Při veřejném vystoupení musí být přítomna osoba, schopna dodržet podmínky zákona (například rozeznat změnu chování) a pořadatel má oznamovací povinnost vůči veterinární správě a obci.<sup>91</sup> Podle zákonné definice, ale může být za veřejné vystoupení považováno i to, že chovatel na ulici ukáže druhému jak je jeho zvíře poslušné. V tomto případě tak není zákonná úprava zcela dostačující, neboť materie zákona, nám naznačuje, že se jedná například o vystoupení zvířat na veřejných akcích, nebo o výstavy atd., zákonodárce se měl v tomto ohledu více věnovat definici veřejného vystoupení, neboť podle toho, jak je to nyní v zákoně uvedeno, může být za veřejné vystoupení považována například činnost kynologických spolků. Pokud by tedy striktně dodržovaly ustanovení zákona, pak by pro každý výcvik musely podat zmíněné hlášení, což by vedlo nejen k neúměrnému zatížení jich samotných, ale i orgánů veřejné správy, aniž by to mělo vliv na podmínky konkrétních zvířat.

Celá třetí část zákona je věnována přepravě zvířat. Stanovují se zde podmínky pro vlastní přepravu, pro školení osob a nároky na přepravní vozidla. Základní podmínkou je, že vnitrostátní cesta na jatka nesmí přesáhnout 8 hodin., přepravce a chovatel musí zvířatům zajistit vhodné podmínky, které jim nebudou způsobovat bolest a utrpení, tyto podmínky musí také splňovat dopravní prostředky. To vše platí pro všechny chovatele bez rozdílu s ohledem na druh

---

<sup>90</sup> §7a zákona na ochranu zvířat

<sup>91</sup> § 8 zákona na ochranu zvířat

zvířete a délku cesty.<sup>92</sup> Jedná se tak i o přepravu osobní, kdy jsou chovatelé povinni předejít utrpení nebo zranění zvířete. Příkladem porušení zákona může být pohyb psů volně po vozidle bez uvázání (respektive bezpečnostního pásu). Pomineme-li fakt, že samovolný pohyb zvířete po vozidle může být nebezpečný sám o sobě pro lidi, tak v případně dopravní nehody (byť ne příliš vážné), může dojít ke zranění zvířete, kterému mohlo být zabráněno jeho vhodným zajištěním.

Čtvrtá část zákona na ochranu zvířat velmi širokým způsobem popisuje chov hospodářských, zájmových a volně žijících zvířat. Podmínky jsou stanoveny nejen pro chov, ale upravují se zde záležitosti dovozu. Ochrana je stanovena obecně a pro některé vybrané druhy jsou vymezeny podmínky specifické pro daný druh. Novela zákona přinesla i změnu pro chov koní, oslů a jejich kříženců, pro jejichž chov musí být dodrženy minimální standardy určené vyhláškou č. 208/2004 Sb. o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat i když jsou chována jako zájmová.<sup>93</sup> To odráží definici zájmového a hospodářského zvířete, kdy je třeba posuzovat důvod, za jakým je zvíře chováno a pouze obecně nestačí, jak je postavení zvířete vžito ve společnosti. Do přijetí novely zákona na ochranu zvířat, tak byly podmínky stanoveny pro hospodářská zvířata (tyto podmínky upravovaly například nároky na velikost prostoru apod.), ale v zákoně chyběla opora, jak vynucovat tyto podmínky u zvířat chovaných jako zájmové, ačkoliv se jednalo o druh evidentně vnímaný jako zvíře hospodářské.<sup>94</sup> Zde se jedná tedy o posun k lepší interpretaci zákona na ochranu zvířat a jeho prováděcích vyhlášek, zejména s ohledem na princip legality.

U zájmových chovů jsou podmínky vymezeny podobně se zaměřením na druh jednotlivých zvířat. Podrobnější podmínky jsou pak stanoveny pro chov druhů vyžadující zvláštní péči, které lze chovat pouze se souhlasem krajské veterinární správy. Dále také mohou obce regulovat počty toulavých a opuštěných zvířat. Jedná se o praktické podmínky vlastního chovu, administrativní požadavky (například vedení evidencí) a kvalifikační požadavky na chovatele.<sup>95</sup>

Důvodem pro zařazení na seznam zvířat vyžadující zvláštní péči není primárně jejich nebezpečnost, ale extrémní nároky na chov, které pokud není

---

<sup>92</sup> § 8a až 8g zákona na ochranu zvířat

<sup>93</sup> §9 až 12g zákona na ochranu zvířat

<sup>94</sup> pozn. například chov koní je ve velké míře chovem zájmovým

<sup>95</sup> § 13 až 13b zákona na ochranu zvířat

chovatel schopen zajistit, může dojít k týrání. Snahou tedy je ochrany zvířete před člověkem a nikoliv na opak.<sup>96</sup>

Nad toto se zákon celkem důkladně věnuje volně žijícím zvířatům, kterými jsou tedy jedinci, kteří patří k druhu, jehož populace se udržuje v přírodě samovolně podle § 3 písm. b) zákona na ochranu zvířat, to tedy znamená, že sem spadají i druhy u nás nežijící ve volné přírodě. Jsou zde vyjmenovány zakázané druhy odchyty, popřípadě usmrcování s výjimkami podle dalších zákonů (například myslivecký). Odchyťávat jedince volně žijícího druhu je prakticky (až na výjimky) zakázáno, pokud se nejedná o hendikepované zvíře. Zákon ale připouští i zájmové využití například v sokolnictví. V případě, že je třeba poskytnout péči hendikepovanému jedinci volně žijícího druhu, zajišťují toto záchranné stanice, které jsou povolovány na základě zvláštních předpisů.<sup>97</sup> Zvláštní pozornost je pak věnována podmínkám chovu šelem a lidoopů.<sup>98</sup>

Zde se jedná o chovy zvláštních vybraných druhů, které potřebují specializovanou péči, kterou zpravidla není schopen každý chovatel zajistit. Zde je třeba zvíře posuzovat nad rámec základních definic (zvíře zájmové, hospodářské atd.), ale je třeba vzít v potaz i charakteristiku jednotlivých druhů, kterým by neodborná péče mohla uškodit, ohrožení na zdraví mohou být i sami chovatelé. Povolovací akt těchto chovů, může předcházet problémům do budoucna, neboť orgány ochrany zvířat mohou lépe kontrolovat tyto chovy (protože o nich ví) a zároveň tak předcházet neodborné péči, která může vést k odebrání zvířete do náhradní péče, přičemž péči o tyto zvířata může zajistit opět pouze osoba splňující podmínky zákona. Mimo zejména finanční náročnost umístění zvířete do náhradní péče, je pak problém vůbec najít vhodného chovatele, ochotného se takového zvířete ujmout.

Část pátá se věnuje podmínkám při pokusech na zvířatech. Tato část se tedy týká mimo obratlovce i hlavonožců. Obecně podléhá povolení každý chov pokusných zvířat, včetně k jejich použití a předávání. Povolení vydává ministerstvo zemědělství a součástí povolovacího procesu je i posouzení minimálně dvěma osobami (posuzovateli), kteří jsou ministerstvem jmenováni a musí pro své jmenování také splnit zákonné podmínky, zejména kvalifikační požadavky, které také musí neustále prohlubovat. Zákon se věnuje i povinnostem

---

<sup>96</sup> PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009. 327 s. ISBN 978-80-7201-763-8, str. 37.

<sup>97</sup> zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny

<sup>98</sup> § 14 až § 14d zákona na ochranu zvířat



pracovníků, kteří se o zvířata přímo starají. Každé zařízení (chovatel), musí zřídit dále odbornou komisi, která zajišťuje řádné dodržování povinností vyplývajících ze zákona. Každý pokus (projekt) musí být schválen a zákon se věnuje i způsobu hodnocení pokusů ze strany správního orgánu. Pokud dále schvalovací orgán určí, musí být projekt posouzen i zpětně, o schválení pokusů je vydáno rozhodnutí. Konkrétně zákon stanoví i požadavky na prostory a podmínky chovu pokusných zvířat obecně, tak i s ohledem na jednotlivé druhy pokusných zvířat. Zákon řeší i to, jak má být se zvířaty naloženo po ukončení pokusů s ohledem na jeho typ (usmrcení, vypuštění do volné přírody, zařazení do chovu atd.).<sup>99</sup>

Užívání zvířat k pokusům za účelem získání a zlepšování znalostí z nejrůznějších oblastí je stále důležité a vědcům pomáhá poznávat nejrůznější informace, kterých by nebylo možné jinak dosáhnout. I přesto je třeba minimalizovat utrpení zvířat při pokusech a omezit jejich počet ve výzkumu. Vědecký výzkum by se měl soustředit i o hledání nových forem bádání, při kterých již nebude třeba využívat zvířata.<sup>100</sup> Základní principy ochrany zvířat při pokusech by se měly řídit zásadou tří „R“ z anglických slov replacement (náhrada), reduction (snížení) a refinement (zjemnění), tedy snahou o nahrazování pokusů na zvířatech jinými vědeckými metodami a postupy, snížením počtu pokusných zvířat a omezení či vyloučení bolestivých zákroků. Principy těchto zásad jsou zakotveny i v zákoně na ochranu zvířat.<sup>101</sup>

S ohledem na rozsáhlost a určitou specializovanost vůči zbytku zákona na ochranu zvířat, mohla být problematika pokusů ošetřena vlastním zvláštním předpisem, který by byl subsidiární vůči zákonu na ochranu zvířat. Z materiálního hlediska se také jedná o prolomení ochrany zvířat, a ačkoliv je to z mnoha společenských důvodů v současnosti obhajitelné, přeci jen jde o činnost, která se základními cíli zákona na ochranu zvířat neslučuje.

Mezi orgány státní správy patří Ministerstvo zemědělství, které například schvaluje akreditace školicích středisek, která provádějí školení na základě zákona, dává povolení k porážkám církví a náboženských společností, nebo koordinuje veřejnou správu na úsek ochrany zvířat. Dalším orgánem ochrany zvířat je Státní veterinární správa, která rozhoduje o povolení chovu zvířat

---

<sup>99</sup> § 15 až § 18h zákona na ochranu zvířat

<sup>100</sup> BARTOŠ, Luděk a kol. Ochrana, chov a využití pokusných zvířat. 1. díl, Chov, zoohygiena, experimentální práce a legislativní normy. Vyd. 1. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita, 2007. 255 s. ISBN 978-80-7305-000-9, str. 6 – 8.

<sup>101</sup> tamtéž str. 14.

vyžadujících zvláštní péči, kontrolují dodržování podmínek chovu (v zemědělství, chov pokusných zvířat, chov zájmových zvířat atd.) a podávají odborná vyjádření a návrhy na odebrání zvířat z péče. Státní orgány příslušné ke schvalování projektů pokusů řeší vybrané úkoly v souvislosti s pokusy na zvířatech. Obce s rozšířenou působností vydávají rozhodnutí o umístění zvířete do náhradní péče a rozhodnutí o nákladech za jejich péči po dobu, kdy jsou v náhradní péči umístěny, dále rozhodují o přestupcích podle zákona na ochranu zvířata. Minimální pravomoci mají obce, které mohou podle tohoto zákona zřizovat útulky pro zvířata a omezit volný pohyb psů obecně závaznou vyhláškou.<sup>102</sup> Je zcela logické, že ochrana zvířat je specifickou agendou, která vyžaduje i odborné orgány státní správy. Podobně jako u člověka, je pouze vystudovaný veterinární lékař schopen objektivně posoudit zdravotní stav zvířete a podmínky jeho chovu. Bez veterinární správy bychom tak nebyli schopni zajistit fungující státní správu na úseku ochrany zvířat proti týrání.

Porušení povinností řeší zákon sedmé části, kde je uveden dlouhý výčet přestupků. Ty se týkají jak obecných podmínek chovu, ale i přestupků vyplývajících z povinností určených v různých povoleních. Za nejzávažnější přestupky hrozí fyzickým nebo fyzickým podnikajícím osobám pokuta až do výše 1 miliónu Kč (u právnických je to 3 milióny Kč), patří se například týrání nebo utýrání zvířat nebo usmrcení zvířat v rozporu s podmínkami tohoto zákona, pokuty do 400 000 Kč (právnické do 1 miliónu) lze udělit například za přestupky propagace týrání zvířat, či za to, že chovatel neučinil opatření, aby zabránil usmrcení zvířete jiného chovatele jeho zvířete. Tento přestupek je součástí zákona nově po novele v roce 2020 a je odpovědí na dlouholetou „díru“ v zákoně, i přesto, že se nejedná o ojedinělé případy. Pokuta do 100 000 Kč (právnické do 200 000 Kč) hrozí za mírné prohřešky, jako je nesplnění ohlašovacích povinností nebo únik zvířete. Spolu s některými přestupky se může uvalit i zákaz chovu a propadnutí zvířete, zejména v případech, kdy hrozí pokračování nelegálního jednání nebo ho lze předpokládat vzhledem k okolnostem, vlastníkem propadlého zvířete se stává stát. V případě, že chovatelem podezřelým z přestupku není jeho vlastník, nelze vydat rozhodnutí o propadnutí zvířete, lze rozhodnout o zabrání zvířete.<sup>103</sup>

Vzhledem k předmětu ochrany zákon na ochranu zvířat připouští i možnost rozhodnout o zvláštním opatření. Mezi ně patří umístění zvířete do

---

<sup>102</sup> § 19 až § 26c zákona na ochranu zvířat

<sup>103</sup> § 27 až § 27c zákona na ochranu zvířat

náhradní péče (jedná se o zajištění péče jinou fyzickou nebo právnickou osobou, která je schopná zajistit zvířeti potřebné podmínky<sup>104</sup>), nařízení snížení počtu zvířat nebo pozastavení činnosti, při které dochází k týrání zvířat, usmrcení zvířete (pokud mu další přežívání činí bolest) a nařídí povinnost strpět péči jinou osobou na pozemku, ve stájích a jiných objektech chovatele, kde se nachází zvíře. Odvolání proti umístění zvířete do náhradní péče a ukončení činnosti nemá odkladný účinek. Náklady vyplývající z uvalení zvláštního opatření nese chovatel. Mimo to lze i o předběžné náhradní péči v případech, kde lze očekávat propadnutí nebo zabrání zvířete nebo umístění zvířete do náhradní péče. Obecní úřad s rozšířenou působností by měl mít uzavřenou smlouvu se zařízením poskytujícím péči o zvířata za účelem jejich umístění do náhradní péče a hradí mu náklady vynaložené za péči o toto zvíře. Pokud tyto náklady přesáhnou 200 000 Kč, může obec s rozšířenou působností požádat o pomoc s úhradou nákladů ministerstvo.<sup>105</sup>

Problematice řešení některých přestupků bude věnována samostatná kapitola.

### 3.2 Zákon na ochranu přírody a krajiny

Druhá ochrana zvířat, respektive živočichů je zakotvena v zákoně č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o ochraně přírody a krajiny). Zákon spadá do gesce Ministerstva životního prostředí, byl přijat 19. února 1992 a dočkal se 36 novel. Tento právní předpis zahrnuje ochranu přírody a krajiny a navazoval dlouhou tradici v této oblasti.<sup>106</sup> Cílem zákona byla modernější a kvalitnější právní úprava této oblasti, předchozí předpis byl přijat v roce 1956 a na jeho základě nebylo možné účelně chránit přírodu a krajinu.<sup>107</sup> Podle § 1 zákona na ochranu přírody a krajiny je jeho účelem mimo jiné „...*příspěť k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji...*“. Součástí tohoto jsou i zvířata a živočichové. Předpis neslouží však pouze k ochraně druhů, ale řeší i otázky týkající se živočichů, kteří do naší přírody nepatří a tudíž je nutné je eliminovat (především

---

<sup>104</sup> PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009. 327 s. ISBN 978-80-7201-763-8, str. 152.

<sup>105</sup> § 28a až §28d zákona na ochranu zvířat

<sup>106</sup> MIKO, Ladislav a kol. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2005. xvii, 526 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-904-1, str. 13.

<sup>107</sup> STEJSKAL, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. Vydání první. Praha: WoltersKluwer, 2016. xliii, 532 stran. Komentáře WoltersKluwer. ISBN 978-80-7552-229-0.

invazivní druhy živočichů). Zákon je rozdělen do osmi částí, ale ustanovení týkající se zvířat (respektive živočichů) jsou obsažena zejména v částech druhé – obecná ochrana přírody a krajiny a páté – památné stromy, zvláště chráněné druhy rostlin, živočichů a nerostů. Ochrana přírody tvoří komplexní celek a cílem je tak chránit tuto oblast také celistvě. Příkladem může být územní ochrana vycházející ze Soustavy NATURA 2000, která se týká i ochrany ptačích oblastí. Je dáno tím, že příroda tvoří jednu oblast, propojenou jednotlivými sférami, které jsou na sobě závislé.

Podle zákona o ochraně přírody a krajiny pobírají všechny druhy živočichů (a rostlin) ochranu před zničením, sběrem nebo odchytem, který by vedl k ohrožení jejich bytí nebo k jejich degeneraci.<sup>108</sup> Volně žijícím živočichem je jedinec druhu, jehož populace se samovolně udržuje v přírodě (i jedinec, který vyrostl v zajetí) a jsou jím i všechna jeho vývojová stadia. Nepatří sem zdivočelé populace domestikovaného druhu, například kočky nebo domácí holubi).<sup>109</sup> Ochrana se však netýká zásahů u některých živočichů podle zvláštních předpisů.<sup>110</sup> Podle tohoto zákona mají všechny osoby povinnost při provádění zemědělských, lesnických, stavebních a dalších druhů prací jednat tak, aby nedocházelo k nadměrným úhynům a ničení jejich biotopů. Naproti tomu rozšiřování geograficky nepůvodních druhů, což je živočich, který se nenachází ve svém přirozeném prostředí, lze pouze na povolení, obdobně toto platí při rozšiřování kříženců. Orgán ochrany přírody a krajiny může rozhodnout o odlovu těchto druhů. Obecné ustanovení také obsahuje podmínky pro dovoz a vývoz ohrožených druhů, které se řídí mezinárodními úmluvami.<sup>111</sup>

Podkladem pro vymezení druhů spadajících do této ochrany jsou Červené knihy, které obsahují seznam ohrožených organismů a jsou vydávány na různé úrovni, celosvětové, kontinentální, národní i místní. Zajištěním dat pro vydávání těchto knih a sledováním vývoje v této oblasti se zabývá Agentura ochrany přírody a krajiny.<sup>112</sup>

Ochrana jednotlivých druhů volně žijících a zejména zvláště chráněných živočichů je opodstatněná, neboť člověk svými zásahy do přírody neustále ovlivňuje jejich populace nebo je schopen je i vyhubit či vyhladit. Je zcela

---

<sup>108</sup> § 5 zákona o ochraně přírody a krajiny

<sup>109</sup> § 3 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně přírody a krajiny

<sup>110</sup> § 5 zákona o ochraně přírody a krajiny

<sup>111</sup> § 5 zákona o ochraně přírody a krajiny

<sup>112</sup> LÁZNIČKA, Vladimír. Ochrana přírody a krajiny. Vyd. 1. V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2005. 84 s. ISBN 80-7157-886-X, str. 51 – 52.

logické, že jsou z této ochrany vyloučeny zdivočelé druhy, protože ty sami o sobě narušují populace volně žijících a neodpovídají ani definici chráněných živočichů podle zákona o ochraně přírody a krajiny. V této části je ochrana vymezena velmi obecně a odpovídá především naším závazkům z mezinárodních úmluv a práva EU. Počet ohrožených druhů se pohybuje v desítkách tisíc a stále roste, je to dáno zejména růstem lidské populace, který doprovází zvyšující se nároky na urbanizaci, zemědělství atd.<sup>113</sup>

Mimo ochranu živočichů v přírodě řeší zákon také jejich péči v případě, že nejsou schopni ať již v důsledku zranění, nebo nemoci, a dalších, dočasně nebo trvale přežít ve volné přírodě. Za tímto účelem jsou zřizovány záchranné stanice, které povoluje ministerstvo, za splnění kvalifikačních a dalších požadavků. Záchranné stanice mají územní působnost a při jejich povolování je třeba vyjádření příslušných orgánů ochrany zvířat (dle zákona o ochraně zvířat), veterinární správy a státní správy myslivosti. Podmínky chovu těchto živočichů upřesňuje vyhláška č. 316/2009 Sb. o držení živočichů dočasně nebo trvale neschopných přežít ve volné přírodě a o péči o tyto živočichy v záchranných stanicích. Každý, kdo se ujme živočicha, který není schopen přežít bez pomoci ve volné přírodě, jej musí odevzdat příslušné záchranné stanici, která je povinna se o něj postarat.<sup>114</sup> I přesto, že je z hlediska praxe vhodné nezasahovat do přirozeného řádu přírody, nelze se tomu v současnosti vyhnout. Fakt, že zákon vyžaduje speciální povolovací proces záchranných stanic, má zaručit, že živočichům bude v případě poškození jejich zdraví zaručena kvalifikovaná péče i podmínky pro chov. Z tohoto důvodu je nutné i stanovit povinnost odevzdat zvíře takovému zařízení, neboť lidé často svým neodborným zásahem živočichům spíše ubližují.

Zvláštní ochranu nad obecnou úroveň pobírají ptáci. U nich je zakázáno jejich usmrcování a odchyt, ničení a poškozování hnízd a vajec, které je zakázáno i držet, rušení ptáků, zejména při rozmnožování a péči o mláďata a obecně jejich držení, lov a odchyt, to platí i pro účely prodeje. Určitou výjimku tvoří druhy ptactva vymezených dle jiných předpisů (například zákon o myslivosti). V zákoně je také uložena povinnost pro budování a rekonstrukce nadzemních vedení, kdy je povinné je opatřovat ochrannými prostředky.<sup>115</sup> Orgán ochrany přírody ale může rozhodnout o tzv. odchylném postupu při ochraně ptáků. Jedná se zejména

---

<sup>113</sup> DAMOHORSKÝ, Milan a kol. Právo životního prostředí. 3. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. xlvii, 629 s. Právnícké učebnice; 90. ISBN 978-80-7400-338-7, str. 387 a 398.

<sup>114</sup> § 5 zákona o ochraně přírody a krajiny

<sup>115</sup> § 5a zákona o ochraně přírody a krajiny

o případy při ochraně veřejného zdraví, bezpečnosti leteckého provozu, při prevenci škod, anebo pro zajištění ochrany volně žijících živočichů. Pokud se odchýlný postup bude dotýkat neurčitého počtu adresátů, vydá jej ministerstvo formou opatření obecné povahy.<sup>116</sup> Jak bylo již popsáno výše, ochrana ptáků vychází také především z mezinárodních závazků České republiky. Prostor věnovaný ptákům v zákoně vychází i ze směrnice Rady č. 79/409/EHS, o ochraně volně žijících ptáků.

Ochrana všech volně žijících živočichů obecně je nepřímá a týká se pouze jedinců jako příslušníků celé populace, naproti tomu podmínky ptáků jsou podobné ochraně zvláště chráněných druhů, jež se zaměřuje i na jednotlivé jedince. Ustanovení zákona na ochranu přírody a krajiny ošetřující problematiku ptáků jsou tak speciální.<sup>117</sup>

V části páté zákona o ochraně přírody a krajiny je obsažena zvláštní úprava ochrany volně žijících živočichů, které spadají mezi zvláště chráněné druhy. Jejich ochrana se dělí do tří skupin – kriticky ohrožené, silně ohrožené a ohrožené druhy. Jejich seznam je obsažen ve vyhlášce ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Stejnou ochranu mají i mrtví jedinci, jejich část nebo výrobky z nich.<sup>118</sup> Chránění nejsou pouze samotní jedinci, ale i jejich umělá sídla a biotop. Zákon o ochraně přírody a krajiny zakazuje škodlivé zásahy do vývoje, jejich chytání, chování v zajetí, rušení, zraňování či usmrcování. Tyto druhy tak není možné držet ani chovat za účelem prodeje nebo výměny. Z této ochrany je ale možné udělit výjimky. Podmínky pro ochranu těchto druhů jsou blíže stanoveny v prováděcích předpisech.<sup>119</sup> Obdobně jako u obecné ochrany volně žijících živočichů, je povinnost v případě nálezu zvláště chráněného živočicha jej předat do záchranné stanice.<sup>120</sup>

V současnosti, kdy člověk svojí činností výrazně negativně ovlivňuje některé druhy volně žijících živočichů, již obecná ochrana druhů není dostačující a je potřeba věnovat některým skupinám živočichů péči zvláštní. Jedná se o populace druhů, které jsou již ohroženy na své existenci a jejich vyhynutí není

---

<sup>116</sup> § 5b zákona o ochraně přírody a krajiny

<sup>117</sup> VLČKOVÁ, Jitka, ed. Průvodce ochranou životního prostředí pro veřejnou správu. Vyd. 1. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, 2008. 416 s. ISBN 978-80-86684-49-9, str. 262.

<sup>118</sup> § 48 zákona o ochraně přírody a krajiny

<sup>119</sup> § 50 zákona o ochraně přírody a krajiny

<sup>120</sup> § 52 zákona o ochraně přírody a krajiny

přírozeným procesem, ale extrémním zásahem do přírody. Počet zvláště ohrožených druhů se počítá na stovky a významnou skupinu tvoří právě ptáci.

Zákon o ochraně přírody a krajiny také umožňuje i nepřímou ochranu volně žijících živočichů prostřednictvím územní ochrany například prostřednictvím Soustavy NATURA 2000, která zahrnuje i ochranu území – ptačí oblasti, ale i obecně zvláště chráněná území, která mají za cíl zachovat na svém území přírozený ekosystém, jehož součástí jsou neodmyslitelně volně žijící živočichové. Zákon o ochraně přírody a krajiny je nejvýznamnějším pramenem v druhové ochraně živočichů, bez kterého by nebylo možné účelně chránit nejen přírodu, ale i zvířata (potažmo živočichy), kteří jsou její součástí a jeho existence je opodstatněná.

### 3.3 Zákon o myslivosti

Zvláštní postavení z hlediska zákona má vybraná skupina volně žijících živočichů podle zákona č. 449/2001 Sb. o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o myslivosti“). Tento zákon nahradil předpis z roku 1962 a spadá do působnosti Ministerstva zemědělství. Přijat byl 27. listopadu 2001 a dosud se dočkal 19 novelizací.

Zákon o myslivosti se zabývá myslivostí a sní spojených věcí. Z pohledu zvířat se jedná o chov a zachování druhů zvěře u nás volně žijících, výjimečné držení zvěře v zajetí, dovoz a vývoz živé zvěře, vypouštění živočichů, kteří u nás nežijí a zlepšováním životních podmínek zvěře. Dále se jedná o regulaci zvěře, její lov, jakož i lov živočichů, kteří zvěří nejsou a kontrolou ulovené zvěře. Zákon o myslivosti se také věnuje otázce náhrady škod způsobenou zvěří, případně na zvěří způsobené. Tento zákon se však nevztahuje na zvěř drženou v uznaných farmových chovech, ta je považována za hospodářská zvířata.<sup>121</sup> Zvěří se rozumí populace druhů volně žijících živočichů jmenovaných dle zákona o myslivosti a dělí se na zvěř lovnou a zvěř, kterou nelze lovit, protože podle mezinárodních úmluv a zvláštních zákonů<sup>122</sup> se jedná o zvláště chráněné živočichy (lov může být povolen výjimkou). Seznam zvěře je zde taxativně vyjmenován<sup>123</sup> a v zákoně chybí obecná definice, tak jak je to například v zákoně o ochraně přírody

---

<sup>121</sup> § 1 zákona o myslivosti

<sup>122</sup> zákon o ochraně přírody a krajiny

<sup>123</sup> § 2 zákona o myslivosti

a krajiny, díky tomuto se tak otevírá možnost k prolomení ochrany u druhu, kde bylo již nežádoucí, aby byl za zvěř považován.<sup>124</sup>

Chovu zvěře se věnuje druhá část zákona o myslivosti, kterým jsou odborné zásahy za účelem dosažení biologických cílů, zachování rovnováhy mezi stavy spárkaté zvěře a prostředím, udržování přírodní kvality genofondu zvěře, a dále cílené zvyšování chovné kvality zvěře a úprava stavů zvěře na optimální stav, to vše z důvodu zachování všech druhů geograficky původní zvěře v přírodě. Uživatel honitby má povinnost zajišťovat chov v rozsahu mezi minimálním stavem, kdy není druh ohrožen na své existenci a normovaným stavem, který zahrnuje nejvýše přípustný jarní stav s ohledem na kvalitu životního prostředí a úživnost honitby. Normované stavy jsou určeny pro oblast chovu s ohledem na ekologickou zátěž daného území (oblasti). Za účelem těchto cílů je přípustný i dovoz (případně vývoz) zvěře, to lze i u zvěře nepůvodní (uznané jako zvěř mezinárodní mysliveckou asociací) za souhlasu orgánu státní správy myslivosti. Vlivem výkonu práva myslivosti došlo ke změně druhové skladby, mezi nepůvodní druhy zvěře patří například jelen sika, daněk, muflon či bažant obecný.<sup>125</sup> Naproti tomu je zakázáno vypouštět do honiteb jedince a jejich mláďata, držené ve farmových chovech, křížence mezi druhy zvěře a hospodářskými zvířaty, zvířata chovaná v zajetí (lze udělit výjimku orgánem ochrany přírody) a zavádění nových druhů zvěře bez předchozího souhlasu. Mimo tyto zákazy lze vypouštět zvěř pouze se souhlasem držitele honitby a dále je třeba souhlasu státní správy myslivosti, lesů a ochrany přírody, pokud se nejedná o povolené výjimky ze zákazu vypuštění. Dále zákon o myslivosti připouští i chov zvěře v zajetí, který je opět možný pouze se souhlasem a je třeba k němu vyjádření veterinárních orgánů a orgánu ochrany zvířat proti týrání, s výjimkou chovů v zoologických zahradách a chovu loveckých dravců. O tento chov se ale nejedná v případě krotkého chovu<sup>126</sup> a polodivokého chovu pro účely zazvěřování honitby, dále péče o zraněnou zvěř uživatelem honitby nebo péče o živočichy v záchranných stanicích. Záchranným chovem je pak takový, jehož cílem je chov zvláště chráněných živočichů a péče o zraněné zvláště nechráněné, provádět jej mohou pouze zařízení schválená mimo jiné i orgánem myslivosti. Vypouštění

---

<sup>124</sup> ČECHURA, Vladimír, VESELÝ, Zdeněk a NOVÁK, Rudolf. Myslivost a právo. 1. vyd. Praha: Orac, 2000. 215 s., [11] s. barev. obr. příl. Iuris context; 1. ISBN 80-86199-12-6, str. 86.

<sup>125</sup> VLČKOVÁ, Jitka, ed. Průvodce ochranou životního prostředí pro veřejnou správu. Vyd. 1. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, 2008. 416 s. ISBN 978-80-86684-49-9, str. 327.

<sup>126</sup> umělý chov (například bažantů).



zvěře ze záchranného chovu je možné s vědomím držitele honitby a po projednání s orgánem státní správy myslivosti. Mimo vše uvedené lze také dočasně držet lišku za účelem výcviku loveckých psů k čemuž je však potřeba souhlasu orgánu státní správy myslivosti a orgánu na ochranu zvířat proti týrání.<sup>127</sup>

Chovem podle zákona o myslivosti tak není myšleno pouze držení zvěře (ve smyslu zákona na ochranu zvířat), ale obecná péče o zvěř v rámci honitby. To znamená udržovat její počet tak, aby nedocházelo k přemnožení nebo naopak k vyhubení druhu na daném území, provádět kontrolu zdravotního stavu a případně obnovování populací zvěře. K zachování tohoto slouží i zákazy, neboť jedinci držení ve farmových chovech a v zajetí již nemusí být schopní se znovu začlenit do přírody, tak aby nedocházelo k jejich fyzickému i psychickému strádání, což by vedlo de facto k jejich týrání. Tito jedinci by také narušovali svým nepřirozeným chováním okolní prostředí. V případě kříženců toto platí podobně a k tomu je nutno ještě uvést, že tyto křížence již nelze považovat za původní druhy, neboť jsou směsicí volně žijících živočichů a domestikovaných zvířat.

K narušení přirozeného prostředí může dojít i v případě zavádění zvěře, která se zde sice mohla vyskytovat přirozeně, ale dlouhodobě zde již není. S ohledem na možnost, že to může být i prospěšné, je tak žádoucí, aby zákon připouštěl i výjimky. Zcela opodstatněná je spolupráce státní správy myslivosti, lesů a ochrany přírody při vypouštění zvěře, u které to lze, neboť tímto jednáním dochází k ovlivnění nejen zvěře samotné, ale i prostředí, jež je chráněno zejména zákonem o ochraně přírody a krajiny, lesní pozemky (které tvoří významnou část honiteb) jsou nad toto chráněny také zákonem č. 289/1995 Sb. o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Povolovací proces zajištěný pouze státní správou myslivosti, by tak byl vůči dalším státům chráněným zájmům zcela nežádoucí. S ohledem na problematiku ochrany zvěře, která je zároveň volně žijícími živočichy podle zákona o ochraně přírody a krajiny, je nutné připustit i chov záchranný, který provozují zpravidla záchranné stanice, proto je zcela logické, že při jejich schvalovacím procesu je třeba i vyjádření státní správy myslivosti, jak to vyžaduje zákon o ochraně přírody a krajiny, neboť to, že zde bude probíhat i chov zvěře je automaticky předpokládán a vyřizování zvláštního povolení by bylo zbytečným byrokratickým zatížením.

---

<sup>127</sup> § 3 – 7 zákona o myslivosti

V části třetí se zákon o myslivosti věnuje ochraně myslivosti a zlepšování životních podmínek zvěře, čímž je myšlena ochrana před nepříznivými vlivy prostředí, nakažlivými nemocemi, škodlivými zásahy lidí a před volně pobíhajícími domácími zvířaty. Cílem je tedy ochrana životních podmínek zvěře, a zajištění klidu v honitbě. Každý, kdo vstupuje do honitby, nesmí svou činností ohrožovat zvěř, případně narušovat její přírodní podmínky. Nikdo tedy nesmí plašit zvěř, rušit ji při hnízdění a kladení mláďat ani nijak jinak záporně na zvěř působit. Příпустné výjimky jsou při obhospodařování pozemků, zabraňování škodám působených zvěří a při lovu. Proto je zakázáno vlastníkům zvířat nechat je volně pohybovat po honitbě mimo vliv vedoucího. Vlastníci, případně nájemci pozemků musí dbát na ochranu zvěře při oplocování pozemků a v případě provádění zemědělských prací v noci, při kosení pícnin a použití chemických přípravků, toto s předstihem oznámit uživateli honitby. Při zemědělské činnosti je třeba postupovat tak, aby nedocházelo či se omezilo ohrožování zvěře, provozovatelé silážních jam a krechtů mají povinnost provádět opatření proti jejímu vstupu.<sup>128</sup>

V těchto ustanoveních se objevuje opět paralela se zákonem na ochranu přírody a krajiny při ochraně volně žijících živočichů. Zakázat zákonem nežádoucí vlivy na zvěř má pro následné vymáhání tohoto velký vliv. Není tak třeba spekulovat o tom, zda konkrétní jednání mělo na zvěř negativní důsledky, ale je možné přímo takové jednání řešit již jen z podstaty, že k němu došlo. Usmrcovat toulavé psy, zdivočelá zvířata a hospodářská zvířata a volně se pohybující farmová zvířata zpravidla ve vzdálenosti 200 m od nejbližší nemovitosti může myslivecká stráž a myslivecký hospodář.<sup>129</sup>

Za účelem snížení stavu nebo zrušení chovu je možné z důvodu zájmu vlastníka (nájemce) pozemků nebo pro zájmy zemědělské, lesní a ochrany přírody, případně myslivecké zájmy, snížit počty zvěře povolením orgánu státní správy myslivosti (nebo nařízením) úpravy stavu zvěře, toto lze za určitých okolností povolit až na minimální možný stav. Lov zvěře je možný i mimo povolenou dobu lovu pro vědecké účely, podobně lze lov provádět na nehonebních pozemcích z důvodu omezení nebo regulování stavu zvěře, případně i jiných druhů zvířat (holubi apod.), k obojímu je nutné povolení. Doba lovu je určena prováděcím předpisem pro každý druh jednotlivě. Pokud při lovu dojde ke

---

<sup>128</sup> § 8 – 11 zákona o myslivosti

<sup>129</sup> § 14 odst. 1 a § 35 odst. 4 zákona o myslivosti

zranění zvířete a jeho útěku, je uživatel honitby povinen, toto zvíře dohledat. K tomuto může využít loveckého psa, kterým může být pouze pes uznaného loveckého plemene s průkazem původu, který složil zkoušku k tomuto. Podobně lze využívat loveckého dravce, chovaného k sokolnickému využití. Jeho držení je vázáno na povolení výjimky orgánem ochrany přírody.

Lov zvěře je možný pouze způsobem, který odpovídá mysliveckým zásadám, zásadám ochrany přírody a ochrany zvířat proti týrání. Zákon obsahuje široký výčet zakázaných druhů lovu, se kterými je zpravidla spojeno nepřiměřené utrpení zvířat. Jde například o chytání zvěře do ok, lepů a želez, nebo elektrickými zařízeními, zakázáno je i užívat jako návnadu živé živočichy. Ulovená nebo nalezená spárkatá zvěř musí být označena nesnímatelnou plombou a další nakládání s ulovenou zvěří se obecně řídí veterinárními předpisy.<sup>130</sup> I když z pohledu ochrany zvířat proti týrání je obecně lov nežádoucí činností, je potřeba tuto problematiku stavů zvěře řešit i takto. Vzhledem k tomu, že člověk neustále ovlivňuje svojí činností přírodu i zvířata v ní žijící, nedochází pouze k ubývání jedinců příslušných k populacím druhů zvěře, ale k přemnožení některých dalších. To vede nejen k poškozování lesů a zemědělských pozemků, ale k narušení populací jiných druhů, které jsou tímto dotčeny. Je tedy zcela nutné, aby zákon připouštěl i možnou regulaci zvířat, tak jak ji připouští i zákon na ochranu zvířat, z důvodu zajištění přirozené rovnováhy. To se musí zcela zajisté dít tak, aby zvířatům nebyla zbytečně způsobována neúměrná bolest a utrpení, a proto je nutné definovat zakázané druhy lovu, které zákon o myslivosti oproti zákonu na ochranu zvířat ještě více rozšiřuje, je nutno zdůraznit, že zde se to týká pouze zvěře. Naproti tomu, je důležitá následná kontrola, aby právo lovu nebylo zneužíváno a nadměrně prováděno. Přemnožení druhu také může vést k rozšíření nemocí, které je třeba eliminovat. Příkladem je přemnožení prasete divokého, v jehož populaci následně došlo k rozšíření prasečího moru.

Uživatel honitby má povinnost hradit škodu způsobenou zvěří, vyjma škody způsobené uniklou zvěří z obory, kde nese odpovědnost uživatel obory. Přiměřená opatření má povinnost splnit i vlastník (nájemce) pozemku. Odškodnění se nehradí u škod na nehonebních pozemcích, a dále u škod způsobených na vybraných druzích plodin, které nebyly ošetřeny předpokládaným způsobem, u škod na plodinách, které nebyly sklizeny v agrotechnických lhůtách a u škod na plodinách složených na honebních pozemcích bez adekvátní ochrany.

---

<sup>130</sup> § 40 a 51 zákona o myslivosti

U zvěře, kterou nelze regulovat lovem, hradí škody stát. Naproti tomu každý odpovídá za škodu způsobenou na zvěři, kterou je zejména neoprávněný lov zvěře (pytláctví), úhyn zvěře, zničení hnízdišť, poškození prostředí nutného pro život zvěře a vypuštění živočichů, kteří mohou narušit přírodní rovnováhu a genofond geograficky původního druhu zvěře. Nárok na náhradu škody má uživatel honitby.<sup>131</sup> Tato ustanovení by tedy měla zaručit rovnováhu mezi uživateli honiteb a vlastníky (nájemci) pozemků, kdy uživatelé honiteb plní své povinnosti týkající se zejména regulace zvěře a vlastníci pozemků dostatečně zajišťují své z výpěstky tak, aby co nejvíce eliminovaly možnost jejich zničení zvěří. Výjimka týkající se nelovitelné zvěře zohledňuje fakt, kdy uživatelé honiteb nemohou svojí činností ovlivnit stavy vybraných druhů zvěře. Za určitý střet zájmů bychom však mohli označit stav, kdy uživatelé honiteb mají přímé vazby na vlastníky pozemků (nebo se jedná o tytéž osoby), kdy tento stav není zcela ojedinělé. Nároky na náhradu škody by v takovém případě uplatňovali „sami na sebe“, což by mohlo vést ke zneužití. Vzhledem k tomuto, je však nutná ochrana zvěře před veřejností a její odpovědnost za případnou škodu. To vyplývá nejen z důvodu obecné ochrany zvěře, ale i z nutnosti chránit zájmy uživatelů honiteb, kteří investují do péče o ně svůj (zpravidla) volný čas a nemalé finanční prostředky.

Porušení ustanovení zákona o myslivosti se považuje za přestupek, za který lze uložit pokutu dle typu do 10 000 Kč (například rušení zvěře) a 30 000 Kč (například neoprávněný lov) u fyzických osob a podobně do 10 000 Kč, 40 000 Kč nebo 200 000 Kč u osob právnických (mezi které spadají i uživatelé honiteb a kteří se mohou dopustit nejpřísněji trestaných přestupků).<sup>132</sup> Nepřísnější tresty mohou být uloženy hlavně uživatelům honiteb, což je s ohledem na fakt, že jejich činnost je povolována a podřízena kontrole, zcela opodstatněné. Dochází zde k porušování nejen obecných předpisů, ale i různých povolovacích aktů apod., se kterými byly uživatelé bezpodmínečně seznámeni.

Zákon o myslivosti shrnuje pravidla, která se týkají speciální činnosti – myslivosti, která má i velkou tradici. Jejím cílem není pouze lovecká činnost, ale péče o konkrétní území a zajištění přirozeného vývoje zvěře, tak jak ji zákon o myslivosti definuje. Tento legislativní pramen je úzce provázán se zákonem na ochranu přírody a krajiny a zákonem na ochranu zvířat, což je s ohledem na předmět věci zcela žádoucí. Zvěř tvoří podskupinu volně žijících živočichů

---

<sup>131</sup> § 52 až 56 zákona o myslivosti

<sup>132</sup> § 63 až 64a zákona o myslivosti

a zároveň obratlovců, a proto je nutné, aby byly všechny tři předpisy v souladu, což lze z jejich znění potvrdit. To vše zcela logicky vyúsťuje v to, že při povolování vybraných činností podle jednotlivých zákonů je třeba vždy vyjádření i jiných příslušných orgánů státní správy s ohledem na konkrétní danou věc.

Při srovnání zákona na ochranu zvířat a zákona o myslivosti, nabízí se zejména otázka úpravy zakázaných forem lovu, která je v zákoně o myslivosti rozšířenější, nicméně je zcela opodstatněné, že tento výčet obsahuje i zákon na ochranu zvířat, neboť zvěří se rozumí pouze zákonem jmenované živočišné druhy, zvířetem dle zákona na ochranu zvířat pak každý obratlovec. Výsledkem je tedy, že některé druhy (zvěř) podléhají většímu omezení lovných způsobů, nicméně pokud je lov povolen mimo jiné na základě zákona o myslivosti (likvidace holubů), platí zde zákazy lovu podle tohoto zákona.

Pokud srovnáme zákon o myslivosti a zákon na ochranu přírody a krajiny, tak je z hlediska uplatňování upřednostněn zákon o myslivosti. I přes podobnost některých ustanovení, je oprávněná existence obou zákonů samostatně. Zákon o myslivosti se týká pouze vybrané skupiny zvěře a mimo to udává podmínky týkající se výkonu mysliveckého práva, které je právem ochrany přírody a krajiny blízké, ale zároveň speciální s ohledem na to, že stanovuje ve velké míře i podmínky pro fungování mysliveckých spolků, sestavování honiteb apod., které se ochrany přírody a krajiny dotýkají pouze povrchově.

### **3.4 Veterinární zákon**

V rámci zachování zdraví zvířat je nezbytná veterinární péče, která se ošetřena zákonem č. 166/1999 Sb. o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „veterinární zákon“). Zákon byl přijat 13. července 1999 a dělí se do šesti částí. Veterinární zákon se zaměřuje především na podmínky technické, administrativní a zajišťovací s ohledem na různé oblasti jako je například přeprava zvířat, ochrana a zdolávání nemocí nebo nakládání s živočišnými produkty. Vlastních podmínek chovu a nakládání se zvířaty se týká pouze první část zákona, jedná se o takové záležitosti, kdy je zpravidla k jejich zajištění potřeba specializované osoby (například veterinární lékař). Prakticky tak doplňuje zákon na ochranu zvířat v odborné problematice a při stanovení standardů a podmínek.

V § 1 veterinární zákon *...stanoví požadavky veterinární péče ... na chov a zdraví zvířat...*, veterinární péčí se myslí péče a ochrana zdraví zvířat

a předcházení, případně přenosu nemocí a jejich léčbu, jakož i ochranu lidí před nemocemi přenášenými zvířaty a ochrana životního prostředí v souvislosti s chovem zvířat.<sup>133</sup>

Veterinární zákon ukládá chovatelům (držitel nebo vlastník zvířete) zajistit veterinární péči v souladu s výše uvedeným, jedná se zejména o chov zvířat ve vhodných podmínkách, kontrolovat a sledovat zdravotní stav zvířat včetně nemocí a případně jednat tak, aby se nešířily. Speciálně nařizuje zákon očkování proti vzteklině u psů, lišek, jezevců, kteří jsou drženi v zajetí a toto případně doložit. Nutné je zajistit vyšetření a očkování je platné pouze v případě, že jsou psi označeni (tetováním nebo čipem). Chovatelé také musí zajistit potřebná vyšetření zvířat apod. v rámci veterinární kontroly zdraví a u inseminace používat pouze zvířata, která splňují potřebné podmínky. V případě, že je chováno v jednom chovu tři a více fen, je třeba tuto skutečnost nahlásit příslušné veterinární správě, vyjma útulků pro psy, hotelů, chovu u bezpečnostních a vojenských složek, chovatelů vodících a asistenčních psů. Pro neobchodní cesty do jiných zemí je třeba, aby psi, kočky a fretky v zájmovém chovu splňovali potřebné podmínky (vlastnictví pasu).<sup>134</sup> Chovatelské podmínky jsou rozšířeny u hospodářských zvířat, kde je nutné zajistit údržbu čistoty prostorů pro chov zvířat (stáje atd.), zajistit prostředky pro ochranu před nákazami, podávat zvířatům nezávadná krmiva a vodu a nepodávat zvířatům zakázané látky s ohledem na jejich využití, případně dodržovat ochranné lhůty. Konkrétní podmínky chovu určují prováděcí předpisy.<sup>135</sup> Zvláštní podmínky jsou stanoveny i pro akvakulturní chov, ty se týkají administrativních záležitostí a oznamovacích povinností, které nemají přímý vliv na chov samotný.<sup>136</sup>

Podmínky pro chov zvířat obecně reflektují základní předmět veterinárního zákona, tak aby byla zachována adekvátní péče o zvířata zejména z hlediska zdravotní péče, nicméně zachování vhodných podmínek souvisí i s welfare zvířat, jelikož pokud zvířata strádají fyzicky, odráží se to i na jejich zdravotním stavu. To samé platí i pro prevenci nemocí, toto se speciálně týká vztekliny, která je zároveň přenosná na lidi, podmínka platnosti u psů pouze za předpokladu jejich označení, má za cíl zejména donucení chovatelů k jejich označování. Za těchto podmínek tedy není možné psa naočkovat proti vzteklině

---

<sup>133</sup> § 2 veterinárního zákona

<sup>134</sup> § 4 – 4a veterinárního zákona

<sup>135</sup> § 5 veterinárního zákona

<sup>136</sup> § 5a zákona na ochranu zvířat

v případě, že není čipovaný nebo tetovaný. Ohlašovací povinnost u chovu fen má za cíl především předcházet vzniku tzv. množíren, nicméně toto je povinné i pro feny v chovu, které jsou kastrovány, a tak je již nelze využít pro rozmnožování. V tomto případě tak ustanovení ztrácí význam, nehledě na to, že v praxi je dodržení tohoto prakticky nekontrolovatelné, jelikož je nemožné zjistit, zda se v chovu opravdu nacházejí maximálně dvě feny, pokud toto chovatel nenahlásil. Lze očekávat, že pokud někdo provozuje nelegální množírnu, tuto povinnost záměrně nesplní.

Speciální úprava hospodářských zvířat je žádoucí, neboť se jedná chovy ve velké míře využívané pro potravinářské účely. Některé veterinární léky a přípravky nebo krmiva mohou ovlivňovat kvalitu masa, či vajec a jejich následná konzumace může ovlivnit i zdravotní stav člověka, nebo jiných zvířat, totéž platí pro nemoci. Hospodářská zvířata jsou také chována bez trvalého dozoru (například na pastvinách), nebo v hospodářských zařízeních. Nelze tak ponechat obecné podmínky chovu. Jedná se o specializovaný chov oproti chovu zájmovému, a tak je třeba, aby veterinární zákon v souladu s tímto uplatňoval i další náležitosti, které chrání zvířata i lidi.

Zákon na ochranu zvířat stanovuje podmínky, jak nakládat se zvířaty, aby nebyla narušena jejich životní pohoda nebo zdraví, zatímco veterinární zákon se zabývá technickými nároky. Lze tak říci, že existence jednoho by nebyla opodstatněná bez druhého a zákony se vzájemně doplňují. Lze tedy prohlásit, že veterinární zákon technicky rozvádí materii zákona na ochranu zvířat v ustanoveních týkajících se welfare. Veterinární zákon se zabývá i dalšími obory, které se postavení zvířat dotýkají pouze velmi okrajově (například nakládání s živočišnými produkty).

### **3.5 Zákon o rybářství**

Zvláštním předmětem chovu se zabývá zákon č. 99/2004 Sb. o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství) v platném znění (dále jen „zákon o rybářství“). S ohledem na zvířata zákon o rybářství upravuje *chov, ochranu a lov ryb, pěstování a lov vodních organismů a ochranu jejich života a životního prostředí*.<sup>137</sup> Zákon byl přijat 10. února 2004 a dělí se do pěti částí, nicméně vlastním chovem ryb se zabývají pouze některé paragrafy.

---

<sup>137</sup> § 1 zákona o rybářství

Pro ochranu ryb a vodních organizmů mohou být stanoveny chráněné rybí oblasti. V rozhodnutí může být uložen zákaz chovu, případně podmínky lovu a podmínky pro vlastní chov.<sup>138</sup> Jedná se o oblasti, jejichž cílem je zajistit ochranu pro sádky ryb a pěstování vodních organizmů.

Lov ryb může být prováděn v rybníkářství pouze na udici a zakázáno (v rybníkářství nebo v revíru) je používání výbušnin apod., bodců, lapačů, vidlic, střelných zbraní, a dále je zakázáno ryby tlouci, chytat do ok, šňůr nebo rukou, chytat je pod ledem nebo pomocí elektrického proudu s výjimkou při získání povolení za splnění bezpečnostních předpisů. Mimo druhy lovu rybníkářský zákon dále zakazuje chytání ryb po dobu hájení (rozmnožování), ryb pod lovnou mírou, či lov pomocí stálých zařízení při vzdálenosti při vzdálenosti nižší než 50 m, nebo pokud je rybám bráněno v tahu, dále se nesmí chytat ryby z obytných plovoucích zařízení apod., v plavebních komorách, z přehrad, mostů, v rybím přechodu a do 50 m od něj a v místech, kde s ryby nashromáždili k přezimování, rozmnožování atd.<sup>139</sup> Nedodržování těchto podmínek dohlíží zejména rybářská stráž a jejich porušení je hodnoceno jako přestupek.<sup>140</sup>

Podobně jako v případě myslivosti, se i zde jedná speciální odvětví chovu zvířat, Stále je třeba si však uvědomovat, že i ryby jsou obratlovci a za určitých podmínek volně žijícími živočichy, a tak se na ně vztahují i další výše zmíněné předpisy. Pokud se však jedná o chov, tedy člověkem řízenou činnost, tak mimo zákona na ochranu zvířat, kde jsou jmenovány například i konkrétní typy týrání ryb se týkajících, se jejich podmínky řídí především zákonem o rybníkářství.

### 3.6 Trestní zákon

Zákon na ochranu zvířat řeší jeho porušování v rámci přestupkového řízení, nicméně týrání zvířat může být i trestným činem podle zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), který byl přijat 8. ledna 2009 a spadá do působnosti Ministerstva spravedlnosti.

V oblasti zvířat trestní zákoník odlišuje trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy (a planě rostoucími rostlinami) úmyslně či z nedbalosti, týrání zvířat, chov v nevhodných podmínkách, zanedbání

---

<sup>138</sup> § 5 zákona o rybářství

<sup>139</sup> § 13 zákona o rybářství

<sup>140</sup> § 16 a § 30 a 31 zákona o rybářství



péče o zvíře z nedbalosti, pytláctví a šíření nakažlivé nemoci zvířat, které spadají do kategorie trestných činů proti životnímu prostředí.<sup>141</sup>

Neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy (a planě rostoucími rostlinami) se dopustí každý, kdo poruší zvláštní právní předpis, například usmrtí, odejme z přírody, či doveze exemplář zvláště chráněného druhu živočicha a spáchá takový čin na více než dvaceti pěti kusech nebo tohoto dopustí na silně či kriticky ohroženém druhu přímo ohroženým vyhubením nebo vyhynutím. Za tento čin hrozí pachateli odnětí svobody v délce tří let, zákaz činnosti nebo propadnutí věci. Pokud bude čin spáchán členem organizované skupiny, nebo za účelem snahy získat prospěch či bude činem nevratně poškozena populace volně žijícího živočicha, je možné za něj udělit trest až pět let. Ještě přísnější trest odnětí svobody až na osm let hrozí, pokud organizovaná skupina působí ve více státech, nebo je snahou získat značný zisk anebo je-li nevratně ohrožena populace kriticky ohroženého druhu živočicha.<sup>142</sup>

Trest odnětí svobody pak hrozí tomu, kdo z hrubé nedbalosti usmrtí, odejme atd. jedince zvláště chráněného druhu v rozsahu dvacet pět a více kusů nebo jedince kriticky ohroženého či přímo ohroženého vyhynutím nebo vyhubením.<sup>143</sup> Za tento trestný čin lze považovat například případy nedávno otrávených orlů mořských, kterých v poslední době neustále přibývá. Přísné tresty v případě kriticky ohrožených druhů jsou zcela opodstatněné (a to i v případě nedbalosti), neboť při jejich vyhynutí je toto konečné a žádná finanční kompenzace nemůže nahradit škodu v přírodě, kterou toto způsobí.

Týrání zvířat surovým a trýznivým způsobem může být potrestáno odnětím svobody až na tři roky, dále také zákazem činnosti či propadnutím věci. V případě že se jej pachatel dopustí veřejně nebo jako člen organizované skupiny, pak je potrestat až pětiletým vězením. Šest let odnětí svobody pak hrozí každému, kdo se takového činu dopustí na větším počtu zvířat, týrání je provedeno surovým a trýznivým způsobem nebo způsobí-li tímto chování smrt či trvalé následky na zdraví, anebo jedná-li tak opakovaně.<sup>144</sup>

Od trestného činu týrání zvířat je třeba odlišit chov zvířat v nevhodných podmínkách, který ohrožuje jejich zdraví nebo jim působí velké utrpení a týká se většího počtu zvířat, za což pachateli hrozí odnětí svobody až na jeden rok nebo

---

<sup>141</sup> Hlava VIII trestního zákoníku

<sup>142</sup> § 299 trestního zákoníku

<sup>143</sup> § 300 trestního zákona

<sup>144</sup> § 302 trestního zákoníku

zákaz činnosti. V případě, že se tohoto dopustí z hrubé nedbalosti, hrozí mu za toto vězení v délce až šest měsíců, zákaz činnosti nebo propadnutí věci, dva roky vězení v případě většího počtu. Přísnější trest až osm let hrozí za spáchání činu s cílem získat prospěch nebo jsou-li zvířeti způsobeny trvalé následky či smrt. Desetiletý trest pak může být uložen za čin spáchaný s cílem získat značný prospěch velkého rozsahu způsobení trvalých následků či smrti na větším počtu zvířat anebo spáchání činu ve spojení organizované činnosti působící ve více státech.<sup>145</sup>

Ze strany veřejnosti byla výše trestů v minulosti mnohokrát kritizována a výše trestní se zvýšila v rámci novely trestního zákoníku, která je nově účinná od 1. 1. 2021. Do budoucna tedy bude záležet, jak se k výši trestů postaví soudy, které o ní budou rozhodovat, nicméně obzvlášť surové týrání, může u jedince představovat problém, který se může ve výsledku projevit i jednáním mnohem horším. Týrání zvířat může představovat mezistupeň předtím, než se dotyčná osoba odhodlá k jiným trestním činům.

Přísnější tresty oproti týrání zvířat jsou opodstatněné, jelikož týrání z časového hlediska probíhá krátkodobě. Pachatel zvířeti ublíží, či jej usmrtí, což může zpravidla trvat pouhý okamžik, naproti tomu chov v nevhodných podmínkách (nikoliv z nedbalosti), je z vědomí dlouhodobého porušení zákona. Z hlediska škodlivosti i dopadů na zvíře je mnohem horším zločinem nechat zvíře umírat hlady a žízní po několik dnů než jej usmrtit během několika minut ranou do hlavy. Týrání zvířete se také může člověk dopustit i z afektu (ostatně jako i vraždy), nezajištění vhodných podmínek takto posuzovat nelze, neboť takový čin musí trvat delší dobu.

V případě zvěře nebo ryb je možné dopustit se trestného činu pytláctví, který je spáchán tak, že osoba neoprávněně loví, nebo na sebe převede, či přechovává zvěř a ryby ve velké hodnotě, za toto mu hrozí trest až dvou roků vězení, propadnutí věci nebo zákaz činnosti. Větší trest odnětí svobody až na pět let, peněžitý trest anebo propadnutí věci, potom hrozí, pokud je takto jednáno v rámci organizované skupiny, nebo je jeho spácháním získán větší prospěch, dopustí-li se ho osoba, která má uloženou povinnost chránit životní prostředí, je-li proveden obzvlášť zavrženíhodným způsobem, hromadně nebo v době hájení,

---

<sup>145</sup> § 302a a 303 trestního zákoníku

takový trest hrozí i pokud byl již pachatel za tento trestní čin již v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.<sup>146</sup>

Pytláctví lze prakticky považovat za formu krádeže, kdy může dojít zároveň i k usmrcení zvířete. Myslivecké spolky nabízejí možnost loveckého vyžití za úplatu, kdy poplatky za odstřel mohou šplhat do desítek tisíc, u trofejní zvěře až do stovek.<sup>147</sup> Pytláctvím mohou být způsobeny tedy obrovské škody a výše trestů je tedy odpovídající.

Trestným činem je pak také šíření nakažlivých nemocí zvířat v případě, že někdo (i z nedbalosti) způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nakažlivých nemocí v chovech i u volně žijících živočichů, za což mu hrozí až odnětí svobody na jeden rok, zákaz činnosti nebo propadnutí věci. V případě, že nemoc rozšíří, může být potrestán až tříletým vězením.<sup>148</sup>

Podobně jako u pytláctví hrozí v takovém případě způsobení velké škody, jak je možné sledovat v případě šíření ptačí chřipky, poškodit lze ale nenávratně i součást přírody, pokud se nemoc dotkne volně žijících živočichů.

Jako jeden z možných trestů lze uložit zákaz držení a chovu zvířat, a to až na dobu 10 let, zároveň jej lze uložit i samostatně, pokud je to adekvátní a jiného trestu není třeba. Pokud je trest uložen, nesmí odsouzený po jeho dobu držet, chovat a pečovat o zvíře. Do doby zákazu se nepočítá doba výkonu trestu odnětí svobody, naopak se do tohoto započítává doba, kdy odsouzený o zvíře již nemohl pečovat do okamžiku právní moci rozsudku.<sup>149</sup>

Tento trest je s ohledem k věci zcela logický, neboť pokud se někdo dopustí nelegálního jednání na zvířeti, obzvláště v případě chovu v nevhodných podmínkách, nemělo by mu být umožněno v chovu pokračovat nebo si pořídit zvíře jiné, jelikož pravděpodobně není buď schopen se o zvíře postarat, nebo má například násilnické sklony, které se mohou opakovat.

### **3.7 Další předpisy týkající se zvířat**

Pro kompletní přehled zákonů týkajících se zvířat je třeba uvést ještě některé další, které se netýkají postavení zvířat, ale ošetřují některé důležité instituty, které se zvířat přímo dotýkají. Jedná se o předpisy, které by měl každý chovatel znát.

---

<sup>146</sup> § 304 trestního zákona

<sup>147</sup> Příklad Farma Doupov, ceník dostupný na: <https://www.farma-doupov.cz/cenik-lovu-zvere/>

<sup>148</sup> § 306 trestního zákona

<sup>149</sup> § 74a a 74b trestního zákon

Nároky na podobu krmiv pro zvířata ošetřuje zákon č. 91/1996 Sb. o krmivech (dále jen „zákon o krmivech“) ve znění pozdějších předpisů, který stanoví podmínky pro výrobu, dovoz, používání, balení, označování, dopravu a uvádění na trh krmiv, doplňkových látek a premixů.<sup>150</sup> Podobně jako jsou právním předpisem upraveny nároky na potraviny, tento zákon se zabývá krmivy pro zvířata. Jako u lidských potravin, je nutné zajistit i určitou kvalitativní úroveň krmiv, tak by zvířata nestrádala špatnou stravou, nicméně se jedná o základní rámec. To, jak kvalitní krmiva budou zvířatům podávána, záleží pouze na chovatelích, jelikož i u krmiva zvířecího lze pořídit produkty nezdravé, které mohou v určitých případech způsobit zvířatům zdravotní problémy, podobně jako je to i u lidí (například obezita, nedostatek vitamínů apod.).

Plemenitbou, označováním a evidencí některých druhů zvířat se zabývá zákon č. 154/2000 Sb. o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon) ve znění pozdějších předpisů (dále jen „plemenářský zákon“). Tento zákon se týká pouze vybraného okruhu zvířat, respektive živočichů, kterými jsou skot, zeb, buvol indický, koně, oslové, prasata, ovce, kozy, drůbeže, plemenné ryby a včely (ne všech těchto druhů se týká označování).<sup>151</sup>

Šlechtění zvířat má dlouho tradici, je však důležité, aby zákon upravoval podmínky šlechtění s ohledem na vědecké poznatky a morální etiku. Označování zvířat má dlouhou tradici, kdy bylo vždy třeba odlišovat zvířata různých chovatelů tak, aby bylo možné prokázat jejich vlastnictví například při odcizení. Dnes však označování a evidence slouží i pro účely veterinární.

Samostatný zákon stanovuje podmínky pro vznik a provoz zoologických zahrad jako zařízení přímo určených pro chov zvířat, převážně volně žijících (především u nás nepůvodních), ale i zvířat domácích. Jedná se o zákon č. 62/2003 Sb. o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách) ve znění pozdějších předpisů. Zoologické zahrady jsou speciální zařízení, která se věnují chovu nejrozumnějších zvířat, od těch nejchraněnějších až po ta nejběžnější. Jejich činnost je odlišná od útulků pro zvířata i záchranných stanic a z tohoto důvodu je zcela opodstatněné, že jejich poměry jsou ošetřeny ve zvláštním samostatném předpisu.

---

<sup>150</sup> § 1 zákona o krmivech

<sup>151</sup> § 1 plemenářského zákona

Chov zvířat může být realizován i za účelem živočišné výroby, kdy se tedy jedná o odvětví zemědělství, které je upravováno zákonem č. 252/1997 Sb. o zemědělství ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zemědělství“). Zákon o zemědělství se v poměru ke zvířatům zabývá živočišnou výrobou, kterou je chov hospodářských zvířat a živočichů, a to za účelem získávání, zpracování a výroby živočišných produktů, ale i chov hospodářských zvířat k tahu a ke sportovním a dostihovým účelům, dále k produkci chovných a plemenných zvířat.<sup>152</sup> Maso patří k základní složce lidské i zvířecí potravy a od nepaměti je tato produkce součástí zemědělství. Chov koní, i když není provozován za účelem živočišné výroby, lze považovat za zemědělský, je tedy zcela opodstatněné, že je z hlediska hospodářství zahrnut do tohoto zákona též.

### 3.8 Občanský zákoník

Postavení zvířete je ošetřeno i v soukromoprávním pramenu v zákoně č. 89/2012 Sb. občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“). Nový občanský zákoník byl přijat v roce 2012. Z pohledu občanského práva představuje zvíře předmět vlastnictví.

Nový občanský zákoník vnesl do českého práva základní změnu v pohledu na zvíře z hlediska občanského práva, a to, že *živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.*<sup>153</sup>

Každý vlastník zvířete za něj nese odpovědnost, zvíře nesmí vnikat na jiný pozemek, a pokud se tak stane, má jeho vlastník (zvířete) právo ho na cizím pozemku stíhat. Za škodu způsobenou zvířetem pak jeho vlastník nese odpovědnost.<sup>154</sup>

Je zcela logické, že pokud vlastníme zvíře a toto vlastnictví nám přináší užitek (byť jen citový), musíme odpovídat nejen za stav zvířete, ale i za škody jím způsobené, jelikož s vlastnictvím nejsou spojeny pouze práva ale i povinnosti. Právo stíhat zvíře na cizím pozemku je zcela důležité a opodstatněné, neboť i přesto, že vlastník zvířete se má tomuto snažit zabránit, nelze to vždy z povahy věci dodržet. V praxi by pak bylo zcela složité nejdříve zjišťovat vlastníka pozemku, pak jej dohledat a zajistit si povolení vstupu, které by nemuselo být ani

---

<sup>152</sup> § 2e zemědělského zákona

<sup>153</sup> § 494 občanského zákoníku

<sup>154</sup> § 1013 a 1014 občanského zákoníku

uděleno. Pak by byla taková situace praktiky neřešitelná, obdobně by to platilo v případě, že by vlastníka pozemku ani dohledat nešlo.

Občanský zákoník se zabývá i přivlastněním zvířat. Především se jedná o divoká, které jsou bez pána, dokud žijí na svobodě. Občanský zákoník pak připouští možnost, že zvířetem bez pána se stane zajaté zvíře, které získá svobodu (a jeho vlastník ho nestíhá) nebo zkrocené zvíře, které se k pánovi nevrátí (do 6 týdnů) nebo ho vlastník nehledá, s výjimkou, kdy je zvíře označeno tak, že lze vlastníka dohledat. Naproti tomu domácím zvířetem je zvíře opuštěné, pokud není zjevné, že se ho jeho vlastník úmyslně pokusil zbavit nebo vyhnat (platí i pro zvíře v zájmovém chovu). Zvířetem bez pána nejsou zvířata v zoologických zahradách, ryby v rybníce apod.<sup>155</sup> V důvodové zprávě je uvedeno, že se toto ustanovení týká pouze případů, kdy to nevylučují jiné právní předpisy. V žádné normě nejsou volně žijící živočichové přímo vyňati z vlastnictví, ale lze to odvodit z různých zákonů. Podle zákona o myslivosti nebo rybářství vzniká vlastnické právo až okamžikem ulovení. Podobně to lze odvodit ze zákona č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, ve znění pozdějších předpisů, kdy je podle něho je možné poskytnout náhradu škody vzniklou působením vybraných volně žijících živočichů. Jelikož nemají vlastníka, hradí náhradu stát.<sup>156</sup> Jediný způsob, kdy je možné připustit vlastnictví žijícího divokého zvířete je pouze v případě zvěře držené ve farmovém chovu podle zákona o myslivosti. Pokud bychom vzali v potaz vlastnictví zvířat, která jsou u nás nepůvodní, pak je vlastnictví možné (například papoušek), ale zcela nepřipustné, aby takové zvíře mohlo získat svobodu, či se volně pohybovat jako zvíře zkrocené. Nepronásledovat takové zvíře stejně jako v případě domácích zvířat by pak bylo porušením i zákona na ochranu zvířat, neboť by se jednalo o nezákonné opuštění. V případě nepůvodních druhů by šlo opět i o porušení zákona o ochraně přírody a krajiny. Toto ustanovení občanského zákoníku je tak principiálně plně aplikovatelné pouze u chovů podle mysliveckého zákona a zákona o rybářství, které připouští držení divokých zvířat.

Občanský zákoník se speciálně věnuje zvířatům jako nálezům. V případě, že je nalezeno zvíře, které má zjevně vlastníka, ale nelze jej z okolností zjistit,

---

<sup>155</sup> § 1046 - 1049 občanského zákoníku

<sup>156</sup> PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009. 327 s. ISBN 978-80-7201-763-8, str. 16.

oznámí to nálezce obci a zároveň o něj musí řádně pečovat. Pokud jde o zvíře v zájmovém chovu, tak v případě, že se neobjeví jeho majitel, nabude ke zvířeti vlastnictví nálezce (po dvou měsících od vyhlášení nálezů). Ten ale také může prohlásit, že jej nabýt nechce, pak obec svěří zvíře provozovateli útulku, který s ním může volně nakládat po uplynutí čtyř měsíců od vyhlášení nálezů.<sup>157</sup>

Ustanovení týkající se toho, že by měl nálezce aktivně odmítnout případné vlastnictví, je nevhodné a v praxi se příliš nevyžaduje. Cílem většiny oznámení nálezů zvířat není ochrana vlastnických práv majitele, ale ochrana zvířete před jeho ohrožením. Problém může být již také v definici „zájmové zvíře“, kdy je takto možné chovat i zvířata náročná na péči, zvířata, jejichž chov vyžaduje speciální povolovací akt apod.

Tak jak se to již objevovalo v historických předpisech, vlastník zvířete také odpovídá za škodu, kterou zvíře způsobí, ať již bylo pod jeho osobním dohledem či nikoliv. Pokud bylo zvíře svěřeno osobě jiné nebo jej jiná osoba chová či využívá, nahradí škodu společně s vlastníkem. V případě, že je zvíře využíváno pro výkon povolání, či k obživě, nebo jako asistenční zvíře, zproští se vlastník odpovědnosti za škodu, pokud prokáže, že nezanedbal potřebnou pečlivost, anebo že by ke škodě došlo i přesto. Vlastník se dále zproští odpovědnosti, prokáže-li, že mu bylo zvíře odňato a on tomu nemohl zabránit, v tomto případě odpovídá za škodu třetí osoba, která zvíře vlastníkově odňala a ta se nemůže odpovědnosti zprostit.<sup>158</sup>

Je zcela normální mít odpovědnost za vlastní zvíře, stejně tak jako odpovídáme za své děti, které pokud způsobí škodu, jsme nuceni ji také nahradit. Výjimky, kdy se lze škody částečně zprostit odpovídají tomu, že ne vždy může majitel ovlivnit jednání zvířete, například pokud mu jej někdo ukradne, na druhou stranu, to nelze uplatnit na případy, při kterých měla být kontrola zvířete zajištěna. Každá odpovědnost musí mít své limity, abychom dosáhly určité spravedlnosti.

### 3.9 Shrnutí

Zákony zabývající se zvířaty, jsou z valné většiny zákony veřejnými a spadají převážně do působnosti Ministerstva zemědělství. Problematika zvířat je legislativně dobře zakotvena s ohledem na provázanost. Naproti tomu je však

---

<sup>157</sup> § 1058 a 1059 občanského zákoníku

<sup>158</sup> § 2935 a 2935 občanského zákoníku

důležité zdůraznit, že vzhledem k velkému množství novel, nejsou vždy prameny formálně dobře přehledné.

Ochrana zvířat je v českých zákonech dobře zakotvena a odpovídá standardům západního světa, na čemž se nemalou měrou podílí to, že jsme signatáři mnoha mezinárodních úmluv a členy EU. Teoreticky prameny práva zajišťují komplexní ochranu zvířat pohledem různých oblastí, které se vzájemně doplňují, a to včetně propojení soukromého a veřejného práva.



## 4 Přestupky na úseku ochrany zvířat

Přestupky na úseku ochrany zvířat jsou nelegálním jednáním proti zákonu na ochranu zvířat. Cílem této kapitoly je zejména upozornit na problémy související s jejich projednáváním v podmínkách správních úřadů. Jak bylo uvedeno výše, horní hranice trestů za přestupky nejsou nikterak malé. Proč tedy správní orgány neukládají a netrestají přestupky, tak aby tyto tresty odpovídaly provedenému nelegálnímu jednání. Za svou laxnost jsou správní orgány kárány ze strany veřejnosti, nicméně řešení přestupků není jednoduché a každý orgán musí jednak ctít presumpci nevinu, ale také absolutní nestrannost.

Proces řešení přestupku začíná podáním podnětu správnímu orgánu, který o tomto informuje příslušnou veterinární správu, která jako odborný orgán státní správy může jako jediná rozhodnout, zdali se opravdu jedná o porušení zákona na ochranu zvířat či nikoliv. Pokud rozhodne, že ano a zároveň, že se jedná o přestupek (nikoliv trestný čin), pak vrátí případ správnímu orgánu (obci s rozšířenou působností, dále jen „ORP“), s klasifikací přestupku a popřípadě s návrhem na uplatnění zvláštního opatření. V případech, kdy je to nezbytné nebo se předpokládá vážné porušení zákona, je orgán ochrany zvířat přizván ke kontrole chovatele, aby mohlo být případně rozhodnuto o odebrání zvířete okamžitě na místě. Podnět může obdržet veterinární správa také přímo bez kontaktování ORP.

Pokud je podezření na možné týrání lze se obrátit také na Policii České republiky, především tam, kde lze předpokládat klasifikaci jako trestný čin.<sup>159</sup>

O odebrání zvířete do náhradní péče může o ORP, nikoliv musí, rozhodnout, jsou známy i případy, kdy ORP doporučení veterinární správy, neberou v potaz. Za tímto stojí především otázka financí, jelikož péči za zajišťování náhradní péče hradí orgán, který zvíře umístil a ten pak posléze vymáhá náklady po chovateli. V případě, že je zahájeno řízení o náhradní péči, má správní orgán povinnost i zahájit řízení přestupkové.<sup>160</sup> Správní orgán může na základě odborného vyjádření konstatovat, že k přestupku skutečně došlo, ale veškerá dokazování musí zajistit správní orgán sám, nemá tedy k dispozici metody jako má například Policie České republiky.

---

<sup>159</sup> PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009. 327 s. ISBN 978-80-7201-763-8, str. 140.

<sup>160</sup> § 28a zákona na ochranu zvířat

K ochraně zvířat je třeba ještě vyzdvihnout jeden zvláštní fakt, který často ovlivňuje řešení týrání zvířat. Pokud inspektor veterinární správy přijde na kontrolu chovu, musí se řídit zdravotním stavem a okolnostmi tak, jak jsou v danou chvíli. Při kontrole je prohlédnuto zvíře, podmínky jeho pobytu (dostatečný výběh, hygiena apod.), zdali má zvíře přístup k vodě a má-li chovatel k dispozici krmivo. Svědci a další lidé se ale často snaží zvířeti pomoci, a pokud se o něj chovatel nestará, sami ho krmí, napájejí a starají se o něj. Po nějaké době, kdy, péče pro ně je neúnosná, pak podají podnět k prošetření, nicméně inspektor v takovém případě, nemůže zkonstatovat nic jiného, než že zvíře má zajištěny veškeré podmínky a nedochází tedy k týrání, jelikož on nemá pravomoc zkoumat, kdo zvíře zajistil. Pomoc zvířeti ze strany dalších osob, tak paradoxně zabrání správním orgánům ve věci zakročit.

#### **4.1 Chov v nevhodných podmínkách**

Chovem v nevhodných podmínkách můžeme rozumět takový chov, který neodpovídá běžným standardům a žít takovým způsobem zvířatům působí utrpení až smrt. Každý člověk by si měl pořídit zvíře po zvážení všech svých možností, aby měl jistotu, že se o zvíře bude schopen postarat.

Pokud je zvíře ohroženo takovým chovem na životě nebo zdraví, je ve většině případů navrženo veterinární správou zvláštní opatření – umístění zvířete do náhradní péče. Tuto péči je chovatel povinen hradit, v případě, že tak neučiní do tří měsíců, může zvíře propadnout státu (respektive může být zvíře zabráno).<sup>161</sup> Náklady na tuto péči mohou a často výrazně přesahují výši udělované pokuty, finančním trestem tak není pouze pokuta samotná, ale i další související náklady, které jsou spojeny zejména s veterinárním ošetřením, jelikož zvíře je umístěno do náhradní péče především pro svůj zdravotní stav, který je třeba následně řešit.

Po konstatování, že k přestupku opravdu došlo, je třeba uvést, že zde není ani problém s uznáním konkrétního pachatele vinným. Odpovědnost za správnou péči má chovatel, který má zvíře v držení, s ohledem na charakter přestupku je to čin dlouhodobý, jelikož žít v nevyhovujících podmínkách po krátkou dobu, se na zdravotním stavu zvířete příliš neprojeví (může se také jednat o nenadálou událost) a v takovém případě, pak veterinární správa týrání nekonstatuje. Ve velké míře se jedná o případy, kdy je chováno na malém prostoru velké množství zvířat, nejsou jim zajištěny dostatečné hygienické podmínky, dostatek krmiva apod. Jsou

---

<sup>161</sup> § 28a zákona na ochranu zvířat

to ale zároveň případy, kdy v takových podmínkách žijí i sami chovatelé, kteří tak „týrají i sami sebe“, a často se tak stane z důvodu nedostatku financí chovatele, či jeho nedostatečné mentální vyspělosti atd. Takové případy je složité řešit, neboť tito lidé nemají zpravidla žádné finanční prostředky, a proto postih pokutou nemá jako trest žádný význam. Pachatelé si také často nejsou schopni uvědomit, že zvířatům ubližují.

Jako příklad lze uvést případ, kdy starosta obce podal podnět k prošetření chovu, kde chovatel zanechal nespécifikovaný počet zvířat v bytě a odešel do nemocnice. Jeho stav byl však tak vážný, že šlo předpokládat, že se domů již nevrátí. Po otevření bytu (za asistence policie), bylo zjištěno, že se zde na prostorů 40 m<sup>2</sup> nachází 18 koček a mimo to byl byt naplněn odpadky a různými sesbíranými předměty, dlouhodobě v bytě nefungovala koupelna ani toaleta. Zvířata byla polodivoká a nebyla zvyklá na kontakt s lidmi. Chovatel těchto zvířat s nimi prokazatelně v bytě žil. Nebyl však vlastníkem bytu a neměl žádný majetek. V tomto případě došlo k odložení přestupku, jelikož chovatel zemřel, ale pokud by mu byla udělena pokuta v adekvátní výši a nařízeno uhradit náklady za náhradní péči (pohybovaly se okolo 3000 Kč za kočku), nebyl by chovatel patrně schopen takové finance uhradit. Jelikož nevlastnil žádný majetek, nebylo fakticky možné po něm úhradu ani vymáhat exekučně. Vzhledem k tomu, že sám v těchto podmínkách žil, jde jistě uvažovat o tom, že týrání zvířat nebyl úmysl. Potrestat tak takový případ, aby došlo k nápravě přestupce nebo zabránění takového jednání je prakticky nemožné.

#### **4.2 Týrání zvířat jako úmyslné jednání s cílem zvířeti ublížit**

Pokud bereme chov zvířat v nevhodných podmínkách jako zpravidla nedbalostní jednání, pak cílené ubližování zvířatům je páčáno převážně úmyslně. Zde je situace mnohem složitější pro vyšetření případu nežli první případ. Zdravotní stav zvířete je pouze prvotním znakem pro spáchání možného přestupku, neboť to že je zvíře poraněno, nemusí být nutně spácháno jako přestupek. Na úvod je tedy nutné zjistit a případně prokázat, že si například zvíře nezpůsobilo zranění samo, ale je to důsledek nějakého nelegálního jednání člověka. Nejčastěji jsou podněty v tomto ohledu podávány osobami, které se stali přímými svědky, bohužel však často tyto osoby nejsou ochotny spáchání činu dosvědčit. Pokud tak není pachatel u činu zaznamenán na video nebo kameru, není v silách správního orgánu prokázat, že se dotýčný takového jednání dopustil.

Bohužel se také v poslední době objevují situace, kdy jsou správní orgány doslova šikanovány, že neřeší týrání zvířat, které je „zjevné“, neboť je to přeci jasný případ, správní orgán ale musí v případě pochybnosti rozhodnout ve prospěch obviněného.<sup>162</sup> Pokud tedy není možné prokázat, že přestupek spáchala daná osoba, nelze jej za něj samozřejmě ani potrestat. Správní orgán není schopen obstarávat důkazy, které by mohly danou osobu usvědčit a musí se tak spoléhat převážně na svědectví.

Případů, kdy se podaří pachatele při činu natočit, nebo jej u toho vyfotit, je velmi málo. Příkladem uvedeme přestupek, kdy muž zcela evidentně nevhodným způsobem uhodí psa přes hlavu a následně s ním švihne o zem. Jelikož toto jednání nějakou dobu trvalo, kolemjdoucí si jej natočily na video. Chování přestupce bylo zcela očividně již za hranicí, což by ze záznamu bylo odvoditelné i laikem. Chování přestupce dokonce působilo dojmem, že ho zájem kolemjdoucích těší. Na svou obhajobu uvedl, že pes je nevychovaný a on se jej snaží naučit poslušnosti. Pro správní orgán tak bylo vcelku jednoduché vyřešit tento případ. Veterinární správa na základě posouzení videa prohlásila, že zde došlo k týrání zvířete a záznamu šlo celkem prokazatelně poznat osobu pachatele, který se mimo to svým tvrzením, že psa vychovával, nepřímou i přiznal. Mimo to bylo zjištěno, že dotyčný psa našel, tento nálezný psa si přisvojil, zvířete mu tak nemuselo být ani odebráno z péče a po zveřejnění jeho nálezu se podařilo nalézt i jeho majitele.

Naproti tomu je zde druhý případ, kdy podezřelý z přestupku měl bít kocourem chyceným za zadní nohy o betonové shody. Na základě lékařské zprávy je zjištěno, že zranění si nemohlo zvířete způsobit samo, ani by nebylo možné je způsobit dopravou, jelikož by s ohledem na umístění převážně na hlavě nebylo možné další přežití zvířete. Lze tak konstatovat, že zde byl spáchán přestupek týrání zvířete, nicméně událost byla zaznamenána pouze dvěma svědky, kteří váhají, zdali mají v této věci svědčit, jelikož mají strach z pomsty. Pokud však svědectví odmítnou, nebude možné spáchání přestupku přičíst jeho pachateli. Jedná se o přestupek, který je v současné době v řešení.

---

<sup>162</sup> § 69 zákona č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich ve znění pozdějších předpisů.

## 5 Legislativa v praxi

Specifičnost zvířat jako živých bytostí, které do určité míry jednají z vlastního popudu, přináší v praxi určité problémy, ale i výhody. V následujícím textu budou popsány některé problémy z praxe, které jsou jednak způsobeny ne vždy zcela dobře zpracovanou zákonnou úpravou, ale i postojem veřejnosti. Naopak lze ale také někdy využít zákonů ke zlepšení postoje a péče o zvířata, i když to zřejmě nebylo primárním cílem zákonodárce.

### 5.1 Propagace týrání zvířat a podněty správním orgánů

Zákon na ochranu zvířat zakazuje veškeré formu propagace týrání zvířat. To má v současnosti čím dál vyšší význam. Bohužel se stále častěji stává, že pokud se někomu podaří nahrát či vyfotit týrání zvířete, nekončí záznam v rukou příslušných úřadů nebo policie, ale na sociálních sítích. Správní orgán o takovém jednání neví a nemůže tak učinit kroky v zájmu zvířete. Ze zkušeností z praxe lze říci, že se toto nejčastěji týká samozvaných ochránců zvířat, kteří mají potřebu se nejdříve zviditelnit a až následně týrání oznámit úřadům. Takové jednání je podle zákona na ochranu zvířat považováno za přestupek a lze ho tak i postihnout pokutou, zejména pak v případech, kdy se jedná už o opakovaný počin. Nelze toho však užít v případě, že je splněna podmínka, kdy je záznam zveřejněn spolu s informací, že se jedná o týrání. Naproti tomu je ale také nutné zdůraznit, že za týrání může dané jednání označit pouze k tomu příslušný správní orgán, do té doby se jedná pouze o podezření. Pokud někdo označí nějaké jednání za týrání, které následně není potvrzeno, může čelit postihu ze strany domnělého pachatele, který se takovým jednáním může cítit poškozen. Pokud má někdo podezření na týrání a zároveň má v ruce záznam, který může takové jednání podporovat, měl by jej urychleně předat k prošetření dotčeným správním orgánům, kteří jsou schopni posoudit situaci a v případě zjištění porušení zákona postupovat dále.

### 5.1 Péče o zvířata pohybující se ve volném prostranství

Samotné zvíře na ulici může být opuštěné, uniklé, ale také třeba jen na „procházce“. Dle zákona na ochranu zvířat je nelegální se zbavit zvířete, respektive zbavit se zvířete domácího. Takové jednání je však velmi těžké prokazovat konkrétní osobě, jelikož pokud je nalezeno zvíře, které je zjevně opuštěno nebo vyhnáno, není prakticky možné dohledat jeho původního majitele, a pokud se tak přece jen stane, musí správní orgán dokázat, že se takového jednání

opravdu dopustila dotyčná osoba, neboť to že zvíře je opuštěno ještě neznamená, že tak uničil jeho chovatel. Důležité je také zdůraznit proč je takové jednání nelegální a z pohledu ochrany zvířat velmi nežádoucí. Důvodů takového jednání je mnoho, což také odpovídá způsobu zbavení se zvířete. Lidé se nejčastěji zbavují zvířat, jelikož již nejsou schopni se o ně postarat, a to fyzicky, finančně nebo ze strachu o své zdraví (například nebezpeční psi se špatnou výchovou), to jsou případy, kdy dotyčný má ke zvířeti citový vztah, a tak tato zvířata nejčastěji končí uvázaná u útulků a dalších podobných zařízení.

Mnohem závažnější jsou však případy, kdy je zvíře stále nechtěnou „věcí“, které je třeba se zbavit, v těchto případech pak dochází k uvazování zvířat na odlehlých místech, či odhození zvířete na ulici. Vzhledem k praktické nemožnosti dokázat takové jednání, je spíše dodržování tohoto postaveno na moraliť každého člověka nežli na uvědomění si toho, že je takové jednání zákonem zakázáno. Bohužel množství těchto případů vypovídá, že v tomto směru není naše společnost ještě dostatečně vyspělá, aby zvíře nepovažovala za věc, tak jako občanský zákoník. S ohledem na etologii některých zvířat, je na druhou stranu nutné uvést, že ne vždy je zvíře na ulici ztracené nebo opuštěné.

Pokud se zvíře pohybuje na volném prostranství je v praxi velmi složité u některých druhů zvířat rozlišit, zdali se jedná o zvíře, které se ztratilo nebo je opuštěné a zvíře toulavé, které je sice v lidské péči, ale není pod trvalou kontrolou nebo dohledem chovatele. V takové situaci musí být vždy řádně posouzeno, zda má být zvíře odchyceno či nikoliv.

Nejčastější případem složitosti rozpoznat právní stav je u koček domácích. Kočky domácí se často pohybují volně bez vědomí chovatele, nebo se jedná o populace zdivočelých koček. V takových případech se nemusí nutně jednat o zvíře ztracené nebo zaběhnuté. Zvíře zaběhlé nebo ztracené se zpravidla chová v cizím prostředí, nepřírozeně a projevy tohoto chování jsou očividné (mňoukání, úlekové reakce apod.). Pobytem v nepřírozeném prostředí kočky mohou strádat i fyzicky (hubnou či se můžou poranit), což se projeví na jejich stavu. Pokud vykazují známky takového stavu, jedná se tedy o případ, kdy lze předpokládat, že se zvíře ztratilo nebo bylo opuštěno. Je ale naprosto nevhodné zvířata, která se zjevně pohybují venku normálně (nejsou vystresovaná, vyhladověla atd.) a jeví se tak, že jde o jeho přirozený způsob jejich života, taková zvířata sbírat, chytat a předávat do útulku.

Opět se v poslední době rozmáhá jednání, kdy ochránci zvířat sbírají kočky a jiná zvířata, jejichž nálezy neoznámí obci. Zvířata nepředají do útulku, ale rozdají po tzv. „dočaskách“<sup>163</sup>, které jejichž systém funguje tak, že se zvíře může dostat i na druhou stranu republiky, kde ho jeho majitel nemá šanci dohledat. Je vždy potřeba každý případ nálezu posoudit samostatně, tak aby nedocházelo k odcizování zvířat, to znamená nechat vždy věc k posouzení na odborníkovi, který je z okolností schopen rozpoznat, jestli se jedná o nalezené zvíře, u kterého je třeba, aby se o něj bylo postaráno, nebo zdali jde o případ, kdy zvíře pouze dočasně mimo kontrolu chovatele, ale opět se k němu vrátí. To neplatí pro psy, jejichž pohyb je často omezen obecně závaznými vyhláškami, a řešení jejich pohybu je tak závislé na jejich znění.

Ustanovení občanského zákoníku týkajících se nálezu zvířete se také v praxi využívají k zajištění ochrany zvířat. Obec má v základě povinnost postarat se o nalezené zvíře jako řádný hospodář, z důvodu zajištění práv jeho majitele. V případě nálezu zvířete, byť mohlo být záměrně opuštěno majitelem, se tak tohoto využívá k vynucení zajištění péče ze strany obce, která kromě fyzického umístění zvířete do péče zpravidla útulku, musí tuto péči uhradit (a případně vymáhat po majiteli). Žádný zákon přímo neřeší, jak má být naloženo se zvířaty, která byla vědomě opuštěna nebo vypuzena, nicméně v praxi se často uplatňuje postup podle občanského zákoníku, jelikož obec nemůže bez dostatečných důkazů prohlásit, že zvíře není ztracené a v případě pochybností, tak musí jednat v zájmu zachování práv vlastníka.

## 5.2 Množírny

V rámci novely zákona na ochranu zvířat došlo k několika změnám, které se snaží reagovat na současné problémy v ochraně zvířat. Nově se zákon snaží řešit otázku „množírny“, které se v poslední době dostávají do podvědomí společnosti. Provozovat takové zařízení je zákonem zakázáno a trestáno, ale pokud na tento problém budeme nahlížet v pohledu ochrany zvířat před týráním, vlastní zakotvení tohoto pojmu nemá příliš praktické dopady. Již před tímto zněním bylo za týráním považováno i chování zvířat v nevhodných podmínkách. Pokud se tedy podařilo takové zařízení odhalit, nebylo již pochybností, že dochází k porušování zákona. Na druhou stranu novela zákona neřeší některé praktické problémy, které jsou s množírny spojené. V těchto zařízeních bývá zpravidla

---

<sup>163</sup> pozn. domácnost, kde se na krátkou dobu umístí zvíře, nejedná se ale o útulek pro zvířata.

velké množství zvířat, která s ohledem na jejich fyzický i zdravotní stav, v drtivé většině případů bývají ihned na návrh veterinární správy odebrána orgány ORP. Prakticky je nemožné najít dostatečný počet míst pro odebraná zvířata. Zajistit místa pro případ odebrání z péče je možné často pouze v jednotkách, v těchto zařízeních se ale nachází i stovky zvířat. Stát se tak musí spoléhat na pomoc soukromých organizací a zařízení na pomoc zvířatům, do kterých se zvířata umísťují. Umísťování zvířat ve velkých počtech, tak už není možné provádět v rámci zákonných postupů. Časově i lidsky je absolutně nemožné zajistit péči o tak velké množství zvířat, kdy jsou oslovovány útulky i organizace po celé republice, zároveň je nutné zajistit jejich převoz do těchto zařízení, napsat všechna potřebná rozhodnutí atd.

V praxi tedy většinou řeší otázka umístění do náhradní péče, takže se chovatelé, pokud jsou i majiteli zvířat, jich majetkově vzdají. Prakticky se jedná o darovací smlouvu ve prospěch zařízení, které se jich následně ujme. Tímto je ale nedochází k umístění zvířete do náhradní péče, na kterou navazuje i povinnost uhrazení nákladů s ní spojených. Na druhou stranu mohou ale nabyvatelé volně se zvířetem nakládat, a tak je díky tomu možné ihned hledat nového majitele. I když v České republice chybí zařízení, kam by šlo v případě nouze umístit velký počet zvířat, jeho realizace by byla prakticky nemožná s ohledem na různé nároky jednotlivých druhů zvířat, zároveň si lze jen těžko představit, jak dlouho by to trvalo, než by se zařízení naplnilo.

### **5.3 Nelegální sběr mláďat volně žijících živočichů**

Nejen ochrana zvířat se setkává s problémy dnešní společnosti. V posledních letech přibývá také případů, kdy dochází k ohrožování volně žijících druhů. Za tímto stojí zejména nevzdělanost lidí i neochota přiznat si, že příroda je schopna fungovat i bez pomoci člověka.

Záchranné stanice se častěji setkávají se sbíráním mláďat savců z volné přírody. Jedná se především o malé zajíce, srnce a prasata. Tímto jednáním, ale výrazně snižují jejich šanci na přežití, jelikož člověk nikdy není plně schopen zastoupit přirozené chování matky, problémem také bývá dokrmování mateřským mlékem. Při výtce pracovníků, že toto jednání je zcela nevhodné a legislativně nelegální, se jim často dostává absolutního nepochopení ze strany lidí, kteří nejčastěji argumentují, že zvířatům byla zima, mláďata byla osamělá a vypadala



smutně. Naprosto nepřijatelné je pak to, že lidé prohlásí, že si je vzali domů jen na pomazlení, ale pak už jim bylo líto je vracet.

Jelikož se tyto případy stále množí, a zpravidla se jedná o živočichy, kteří jsou také zvěří podle zákona o myslivosti, začíná se praktikovat jejich ochrana prostřednictvím zákona o myslivosti. Pracovníkům záchranných stanic nezbyvá nic jiného než řešit toto jednání podněty státní správě myslivosti, jako podezření na pytláctví, toho ale lze využít pouze u zvěře. Zákon o myslivosti zakazuje neoprávněný lov, tedy lov uskutečňovaný mimo přiznaná práva, která jsou dána uživateli honitby, který tak jako jediný může oprávněně lovit zvěř.<sup>164</sup>

Lidé však svojí neodborností způsobují volně žijícím škody na zdraví i u ostatních případů, kdy je velmi těžké takové případy řešit, pouhá osvěta bohužel není dostačující. Zde možná stálo za úvahu zanést do zákona o ochraně přírody a krajiny výslovně zákaz sběru a dotýkání se volně žijících živočichů.

---

<sup>164</sup> ČECHURA, Vladimír, VESELÝ, Zdeněk a NOVÁK, Rudolf. Myslivost a právo. 1. vyd. Praha: Orac, 2000. 215 s., [11] s. barev. obr. příl. Iuris context; 1. ISBN 80-86199-12-6, str. 93.

## 6 Závěr

Vývoj právní úpravy u nás i ve světě naznačuje, že zvířata nebyla předmětem zájmu široké společnosti. To se změnilo v 19. století, tak jak se měnilo smýšlení lidí i v jiných oblastech). I tak bylo vždy zapotřebí velké politické síly k přijetí zákonů na ochranu zvířat z hlediska různých směrů. Velké změny byly společností ze začátku odmítány a toto se děje i v současnosti, i přesto se však toto právní odvětví posouvá dál a podmínky zvířat se zlepšují.

Současná česká legislativa se může svou materií řadit na úroveň ostatních vyspělých států. Vyplývá to zejména z toho, že se při její tvorbě zákonodárci podřídily mezinárodním úmluvám a EU. S ohledem na naše členství v EU je třeba neustále dohlížet na společné znaky a hlavní zásady ochrany zvířat, tak aby byla v praxi opravdu realizovatelná a nejednalo se pouze o hezká gesta politiků konkrétní dané země, které ale fyzicky nemají žádný dopad. Jako problém lze vidět neschopnost zákonodárců reagovat rychle na problémy kvalitní změnou zákonů, a tak dochází k rozrůstání některých nežádoucích jevů ve společnosti. Větší pozornost by mohla být také věnována formální úpravě při přijímání novel.

I přes celkem kvalitní legislativní úpravy je složité řešit porušování zákonů, které regulují chování a nastavují pravidla, ale principiálně jsou nevymahatelná neboť, jejich dodržování není možné v praxi sledovat, aniž by nebyly porušeny základy právního státu. Každý správní orgán se musí řídit zásadou legality, nestrannosti a ctít presumpci nevinu.

V případě, že na zvířata nazíráme jako na majetek, již je občanský zákoník nepovažuje za věci, ale živé tvory, kteří mají hodnotu, nicméně reálně se toto odrazí až se změnou smýšlení společnosti, která často stále není schopná se ke zvířatům adekvátně chovat.

I přesto, že je tedy právo zvířat na dobré úrovni, bude zajisté ještě velkého úsilí, aby se byla společnost schopná ke zvířatům chovat tak, jak si zajisté zaslouží každý živý tvor. Lidé se stále ještě nenaučili převzít na sebe odpovědnost za to, že si zvíře vlastní, nicméně toto musí vycházet z nich samých a nikoliv pouze ze zákonů.

## 7 Resumé

The work is devoted to animals in Czech law. It is not just about protecting animals from cruelty, but also about protecting species, legislative conditions for hunting and more. This is due to the fact that every country that we consider to be advanced today should have quality animal protection in its legislation that reflects time, social standards and, last but not least, scientific knowledge.

Animal protection has recently become a topical issue, which is carefully monitored in society and is constantly evolving. This work focuses on the legislative regulation of selected regulations that strongly affect the issue of the position of animals.

The aim of this work is to evaluate the legislative position of the animal in Czech law with regard to legal definition and practice. In addition, it is necessary to compare our laws and their enforcement, because the very existence of a law and its form does not necessarily mean a sufficient level of protection if it is impossible to enforce it in practice.

In addition to the sources of work, it is also based on experience with the implementation of the animal protection agenda at the level of municipalities with extended powers and the operation of animal protection facilities, including a rescue station for wild animals. Thanks to this, it is possible to gain a comprehensive view of this area of law not only in terms of legislation and public authorities, but also other stakeholders who are actively involved in animal protection.

## 8 Použité zdroje

### Literatura

BARTOŠ, Luděk a kol. Ochrana, chov a využití pokusných zvířat. 1. díl, Chov, zoohygiena, experimentální práce a legislativní normy. Vyd. 1. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita, 2007. 255 s. ISBN 978-80-7305-000-9.

CHAPOUTHIER, Georges. Zvířecí práva. Vyd. 1. Praha: Triton, 2013. 118 s. ISBN 978-80-7387-607-4

ČECHURA, Vladimír, VESELÝ, Zdeněk a NOVÁK, Rudolf. Myslivost a právo. 1. vyd. Praha: Orac, 2000. 215 s., [11] s. barev. obr. příl. Iuris context; 1. ISBN 80-86199-12-6.

DAMOHOŘSKÝ, Milan a kol. Právo životního prostředí. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. xlvii, 629 s. Právnícké učebnice; 90. ISBN 978-80-7400-338-7

JEBAVÝ, Lukáš a kol. Etika chovu a etologie zvířat. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2012. 277 s. ISBN 978-80-213-2282-0

JELÍNKOVÁ, Jitka a HAVELKOVÁ, Svatava. Přestupky v praxi orgánů ochrany životního prostředí. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 2018. xx, 235 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-697-5.

HADRABOVÁ, Alena. Veřejná správa životního prostředí. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2008. 178 s. ISBN 978-80-245-1407-9.

LÁZNIČKA, Vladimír. Ochrana přírody a krajiny. Vyd. 1. V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2005. 84 s. ISBN 80-7157-886-X,

MÜLLEROVÁ, Hana a kol. Kapitoly o právech zvířat: "my a oni" z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Vydání 1. Praha: Academia, 2016. 797 stran. Právo - etika - společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2601-9

MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL, Vojtěch. Ochrana zvířat v právu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 490 s. Společnost; sv. 2. ISBN 978-80-200-2317-9.

MALÝ, Karel a kol. Dějiny českého a československého práva do roku 1945. 4., přeprac. vyd., V nakl. Leges vyd. 1. Praha: Leges, 2010. 640 s. Student. ISBN 978-80-87212-39-4

MIKO, Ladislav a kol. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2005. xvii, 526 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-904-1.

OUTLÁ, Veronika a kol. Právo Evropské unie. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 387 s. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7380-084-0.

PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009. 327 s. ISBN 978-80-7201-763-8.

STEJSKAL, Vojtěch, ed. a LESKOVJAN, Martin, ed. Člověk a zvíře - v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. 118 s. ISBN 978-80-87146-33-0

VLČKOVÁ, Jitka, ed. Průvodce ochranou životního prostředí pro veřejnou správu. Vyd. 1. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, 2008. 416 s. ISBN 978-80-86684-49-9.

ŽÁKOVSKÁ, Karolína. Ochrana mořské biodiverzity v mezinárodním právu. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010. 227 s. Prameny a nové proudy právní vědy; no. 45. ISBN 978-80-87146-35-4.

### **Právní předpisy**

Právní předpisy byly čerpány z [www.noveaspi.cz](http://www.noveaspi.cz)

Zákon č. 23/1962 Sb. o myslivosti (různá znění)

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 62/2003 Sb. o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách) ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 91/1996 Sb. o krmivech (dále jen „zákon o krmivech“) ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/2004 Sb. o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdější předpisů

Zákona č. 102/1963Sb. o rybářství (různá znění)

Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 154/2000 Sb. o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 166/1999 Sb. o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 252/1997 Sb. o zemědělství ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 449/2001 Sb. o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 946/1811 Sb. z. s. obecný zákoník občanský

Vládní nařízení č. 106/1939 Sb. ze dne 27. března 1939 o ochraně zvířat proti týrání

Vládní nařízení č. 109/1941 Sb. kterým se vydávají podrobnější předpisy o ochraně zvířat proti týrání

Vyhláška č. 21/2013 Sb. o stanovení podmínek při chovu psů a koček

Vyhláška č. 80/1965 Sb. o ochraně volně žijících živočichů

Vyhláška č. 208/2004 Sb. o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

Vyhláška č. 316/2009 Sb. o držení živočichů dočasně nebo trvale neschopných přežít ve volné přírodě a o péči o tyto živočichy v záchranných stanicích

Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

### **Mezinárodní úmluvy a deklaráce**

Bernská úmluva

Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků

Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat

Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely

Evropská dohoda o ochraně zvířat chované pro hospodářské účely

Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě

Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu

Karpatská úmluva

Smlouva o fungování Evropské unie

Světová charta přírody

Ramsarská úmluva

Úmluva o biologické rozmanitosti

Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy fauny a flóry.

Úmluvě o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů

Všeobecná deklarace práv zvířat (1978 a 1989)

### **Internetové zdroje**

BURDA, Zdeněk a SÝKOROVÁ, Ivana. 2008. Některé významné historické skutečnosti z pohledu vztahů člověk-zvíře [online] Komora veterinárních lékařů České republiky [cit. 6. 2. 2021], Dostupné na: <https://www.vetkom.cz/nektere-vyznamne-historicke-skutecnosti-z-pohledu-vztahu-clovek-zvire/>

Úmluva o ochraně užitečného ptactva v zemědělství, Sbírka zákonů a nařízení státu Československého, částka 102 ze dne 2. 10. 1924, [online] dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1924/102-1924.pdf>

ČERNÝ, David, DOLEŽAL, Adam, HŘÍBEK, Tomáš. 2014. Práva zvířat: filozoficko-právní perspektiva. [online] Akademie věd ČR [cit. 9. 2. 2021], Dostupné na: <https://www.academia.cz/uploads/media/preview/0001/04/f8c8d2f6ce5be7036f6e9ff68d22ced41083451b.pdf>

Bonnská úmluva – CMS, Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti [online] dostupné z: <http://chm.nature.cz/dalsi-mezinarodni-zavazky/bonnska-umluva-cms/> [cit. 14. 3. 2021],

Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků, Ministerstvo životního prostředí [online] dostupné z: [https://www.mzp.cz/cz/stehovavi\\_vodni\\_ptaci](https://www.mzp.cz/cz/stehovavi_vodni_ptaci) [cit. 14. 3. 2021],

Ramsarská úmluva, informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti [online] dostupné z: <http://chm.nature.cz/dalsi-mezinarodni-zavazky/ramsarska-umluva/> [cit. 14. 3. 2021]

Česká republika a Mezinárodní smlouvy v ochraně přírody, Ministerstvo životního prostředí [online] Dostupné na: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/301CBCE5F8364E9EC1257242002021D1/\\$file/CBD.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/301CBCE5F8364E9EC1257242002021D1/$file/CBD.pdf) [cit. 27. 3. 2021]